

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ  
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ

# ΤΟ ΧΑΛΑΣΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΜΕΡΗ ΤΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ  
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ  
1924

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ  
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ

*Σπυράς*

# ΤΟ ΧΑΛΑΣΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΜΕΡΗ ΤΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ  
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ  
1924

ΤΟ ΧΑΛΑΖΜΕΝΟ ΠΙΤΙ

ΧΑΡΙΣΜΕΝΟ ΕΤΟ  
ΓΙΑΝΝΗ ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ

Επιγραφή  
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΚΟΣΜΟΣ» ΑΘΗΝΑΙ ΣΤΟΑ ΠΑΡΟΥ 6 — 10

## ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΤΟ ΔΡΑΜΑ

---

ΜΑΝΩΛΗΣ ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ άμαξολάτης.

ΛΕΥΤΕΡΙΣΤΑ ή μητέρα του.

ΜΑΡΚΟΣ μικρότερος άδερφός του εργατικός.

ΞΕΝΟΥΛΑ ή γυναίκα του Μανώλη.

ΑΝΘΟΥΛΑ ή μικρή θυγατέρα του.

ΚΑΛΙΟΠΗ ή μεγάλη.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ τό στερνοπαίδι.

---

*\*Η σκηνή στην Πρωτεύουσα.*

## ΜΕΡΟΣ Α

---

Ένα πρωί, παραμονή Πρωτομαγιάς, στο σπίτι του Μανώλη Γζίτζικα. Η τραπεζαρία συγυρισμένη λαϊκά, μα κάπως άρχοντικά. Παλιός καναπές, από καρούδι, σε μιá γωνιά και δίπλα δυό πολυθρόνες της μόδας, με τό πανί ξεβαμμένο. Κομός με μάρο και καθρέφτη στην άλλη. Μιά εικόνα του 21 στον έναν ταίχο, μιá του 97 στον άλλο. Σ' άλλα μέρη τό σοβάτισμα είναι ξεφτισμένο· σ' άλλα λείπει όλότελα. Στο βαθος θύρα και παράθυρα. Στο δεξιό γλάστρα με βιολέτα μαραμμένη. Δεξιά και ζεοβά κι' άλλες θύρες.

---

ΣΚΗΝΗ Α.

ΚΑΛΙΟΠΗ - ΛΕΥΤΕΡΙΣΤΑ

Η Καλιόπη νέα, ως είκοσι πέντε—είκοσιέξη χρονώ, καλοκαμωμένη, με τριανταφυλλί λουσάσο φάρμακα και καπέλο με λουλούδια. Προβάλει από τη θύρα δεξιά, σπρόχνοντας μιá άμαξίτσα των παραλυτικών, με τρεις ρόδες. Μέσα ή γοιά γιαγιά της, Λευτερίτσα, παράλυτη. Χλωμή, ζαρωμένη, άσπρομαλλούσα μαυροφορεμένη, με τσεμπέρι. Κρατεί ένα καθρεφτάκι του χειοῦ.

ΛΕΥΤΕΡΙΣΤΑ, μοσφάζει πόνους.

Άχάχ! . . σιγά που νάχεις την ευχή μου!

ΚΑΛΙΟΠΗ, σωματιώντας στὸ ἀριστερὸ παράθυρο.

Καλὰ δὲν εἶνε δῶ ; Τί λὲς γιὰγιά ; . . .

ΚΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Καλά, καλά . . . τὰ παραθυρόφυλλα, νὰ ζήσεις ! . . .

ΚΑΛΙΟΠΗ, ἐκτελεῖ.

Νά . . . καλὰ εἶσαι τώρα ;

ΛΕΥΤΕΡΙΣΤΑ, κοιτάζοντας ὄξω.

"Ἡλιος κόρη μου ! "Ἄχ, τὸ χαμομήλι πὼς ἀκούγεται . . . ὡς τὰ λαμπρόγιορτα ! "Ἐχέχ ! κτύταζε μάνη ὄμορφο στὴν πόρτα τῆς γειτόνισσας ! λίγο καὶ τ' ἀλησμόναγα πὼς εἶναι παραμονή . . . [θλιβερά] Γιατί θὰν τὸ θυμώμουνα, [μικρὴ παύση] "Ὁ ψεύτης κόσμος . . . ἄχ παιδάκι μου νὰ χαίροσαι ! τ' ἀκοῦς [τῆ χαϊδέυει] Αὔριο-μεθαύριο . . . ἀκουε πὺν σοῦ λέω . . . θὰ στάζοννε τὰ μάτια σου . . . ὅπως τὸ πεῦκο τὸ δεσίει . . . ναί.

ΚΑΛΙΟΠΗ, τραβιέται γελώντας. Στέκει ἀντίκρου στὸν καθρέφτη τοῦ κομοῦ. Ἐκκαρφώνει τὸ καπέλλο τῆς κοιτάζει τὰ μαλλιά τῆς

Χαχά ! πὲς μου τα . . . ἐμένα μού τα λές ; . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Κι' ἐγὼ στὰ χρόνια σου ἀνήφιστα τὸ εἶχα πάρει . . . ἄχ ! Νὰ μ' ἔβλεπες ! καὶ πὺν νὰν το πιστέψεις ! "Ἐμένα . . . ἐμένα τὴν παράλυτη . . . ὅπως μὲ εἶπε ὁ γιός μου . . . ξεροχτάποδο . . . ἐμένα ναί. Κορίτσι στὸν καιρὸ μου ἄχ ! ὡς τέτοια μέρα, στὰ περβόλια . . . στὰ γαλανὰ ζουμπούλια τὰ δροσάτα ! Ντροπίαζα κρινούς καὶ τριαντάφυλλα ! [γεροντικὸς βῆχας].

ΚΑΛΙΟΠΗ γελώντας.

Γιὰγιά ἐσύ . . . ἢ τὸ φτιασίδι ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ πειραγμένη.

Σὰς μοιάζοννε ! . . .

ΚΑΛΙΟΠΗ, ἀγαθά.

"Ἐννοια σου καὶ κανεὶς δὲ θὰ σε φτάσει ! "Ὁ κακομοίρης ὁ παπούς . . . πὼς τότε θάμπωσες ; νὰ ζεῖς ! "Ἀπαράλλαχτη χαλκομανία, λέει . . . ἤσουνα ἓνα εἶδος . . . [γελᾷ]

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, τὸ ἴδιο.

"Ἡ μάννα σου, βέβαια, ἢ μάννα σου . . . ἐκείνη σοῦ τα λέει ; Πὲς τῆς τά . . . κορδελάκια τῆς, ἐκεῖνα τὰ νόστιμά τῆς γαλλικά καὶ τ' ἄλλα . . .

ΚΑΛΙΟΠΗ

Μὰ . . . πὼς τὰν γέλασες ; . . . νὰ ζήσεις !

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, στρέφει τὸν κορμό. Μορφάζει πόνους.

"Ἀχάχ ! Τὸν γέλασα . . . τὸν γέλασα ! "Ἐγὼ, παιδάκι μου, πὺν εἶμουνα δεῦτερος ἥλιος . . . ναί . . . ἢ ἐκεῖνος : τάχα ; πὺν δὲ λογάριζε . . . ἐκεῖνος πέθανε' τί τότε νοιάζει πειὰ [σιγοκλαιγόντας] "Ἐγὼ μονάχα βασανίζουμαι καταφρονημένη κα' ἄρρωστη . . . ἡμέρες ἀτελείωτες, ὡς τοῦ καλοκαιριοῦ . . . βδομάδες . . . μῆνες . . . χρόνια . . . στὸν ἴδιον τόπο, ἐδῶ . . .

ΚΑΛΙΟΠΗ, χαμογελώντας πικρα καὶ δεχνοῦντας τὸ ἀμαξάκι.

Στὸ θρόνο σου.

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, συλλαγισμένη.

Ναί . . . στὸ θρόνο μου. [σκουπίζει τὰ δάκρυά τῆς κοιτάζοντὸ καθρεφτάκι].

[Μικρὴ παύση]

ΚΑΛΙΟΠΗ, βάζει τὸ κουτάκι, πὺν εἶχε βγάλει γιὰ νὰ πουντραριστῆ, στὸ συρτάρι τοῦ κομοῦ. Φορεῖ τὸ καπέλο τῆς. Πέρνει τὸ τσαντάκι τῆς, ἀπὸ τὸν κομὸ. "Ἐτοιμη νὰ φύγει. Γιαγιάκα !

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, ἤσυχα

Πᾶς . . . ἀπὸ τώρα ;

ΚΑΛΙΟΠΗ χαμηλά.

Ναί πάω . . . Θὰ ξυπνήσει τὸ θεοῦ, ὅπου κι' ἂν εἶναι καί . . . τὰ ξέρεις !

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, χαμηλά.

Εἶνε τάχατες κανένας . . . νόστιμος, ἄς ποῦμε ;

ΚΑΛΙΟΠΗ, τὸ ἴδιο.

Μ . . . καλὸς . . . "Ὁχι καὶ τόσο . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, χειρονομία ἐρωτηματικῆ, σὰ νὰ λέει : «πληρώνει τάχα ;»

ΚΑΛΙΟΠΗ χαμηλότερα ἀπὸ πρὶν.

Ἄ, ὅσο γιὰ γαλάντης ναί! . . . σὰν κρίγκητας!

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ τῆς γνέφει νὰ πλησιάσει.  
Χαμηλότερα κι' αὐτή.

Κάνεις αὐτὸ ποῦ σοῦπα . . . κρατᾷς κἀναν παρᾶ; . . .

ΚΑΛΙΟΠΗ, πλησιάζοντας. Στὸν ἴδιο τόνο.

Ναί . . . κίμποσες ἡμέρες . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, μὲ τὰ χέρια, ὅπως σὲ προσευχῆ.

Ἔστι . . . νὰν τῷδινε ὁ θεὸς καὶ . . . νᾶκανες τὴν προῖκα σου!

ΚΑΛΙΟΠΗ, χαμηλὰ δείχνοντας δεξιὰ.

Σ' ἀφήνει αὐτὸς ὁ . . . γλάρος, ὁ πεινασμένος γλάρος;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, περιπατητικά.

Ὁ διψασμένος γαῖδαρος . . . δὲ λές . . . Νὰ βραίνει τίποτα  
στὴν πάντα τάχα;

ΚΑΛΙΟΠΗ διστακτικά.

Καὶ ποιὸς τὸν ξέρει; Ἔχει ἀκουμπισμένα, λέει . . . θέλει ν'  
ἀγοράσει μιὰ βιτόρια . . . σὰν τοῦ παποῦ.

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Τὰ ξέρω . . . τὰ ξέρω. βέβαια. Ξέρω τὶς φαντασίες του. Δὲ  
σοῦ φαίνεται πὼς κουβαλάει νερὸ μὲ τὸ καλάθι;

ΚΑΛΙΟΠΗ.

Μὰ τί; . . . λές νὰ εἶναι . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Μ . . . τί θέλεις νὰ σοῦ πῶ; ὁ τόκος . . . ὁ τόκος μάλιστα  
γίγηκε καπιτάλι . . . τὸ χρέος τριπλασέ; ξέρω κ' ἐγώ;

[Λεξιὰ ἀπὸ τὸ δωμάτιο τοῦ Μανώλη ἀκούγεται αὐθιγὰς ὁ βήχας  
του].

ΚΑΛΙΟΠΗ τρομαγμένη βάζοντας αὐτί.

Εὔπνησε! [χαμηλὰ μὲ νευρική ταραχῆ] Γιαγιάκα, καλὸ  
βράδου.

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, χαμηλὰ.

Στάσου . . . φέρε μου σὰ γυρίσεις ἓνα τριαντάφυλλο, ἔτσι  
σημάδι . . . γιὰ τὸν καλὸ χρόνον . . . νὰ σοῦ ἰδῶ χουσὸ στε-  
φάνι!

ΚΑΛΙΟΠΗ φεύγοντας, μὲ πίκρα.

Στεφάνι ναί . . . ἀπὸ τσουκνίδες ἢ ἀπὸ κλιματόφυλλα . . .  
χά, χά!

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΜΑΝΟΛΗΣ-ΞΕΝΟΥΛΑ-ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

ΜΑΝΟΛΗΣ, ἀπὸ μέσα, μὲ βαρειά βραχνή  
φωνή.

Φτοῦ! ποῦ νὰ πάρεῖ ὁ διάολος . . . κάθε πρῶτ' τις μπότες  
μου! Ξενούλααα! Δὲν ἀκοῦς;

ΞΕΝΟΥΛΑ, ἀπὸ μέσα. Λεπτὴ φωνή  
ἀστεία.

Ἵπομονὴ καλέ! Σοῦ τὶς γυαλίζω καὶ μὲ τὸ παρντόν! . . .

Προβάλεῖ, σὲ λίγο, ἀπὸ τὴν πρώτη θύρα δεξιὰ. Σαρανταπεντα-  
ρα, καλοτεκούμενη, μπογιατισμένη, μὲ δύο τριανταφυλλιοὺς  
φιόγκους, στὰ μαλλιά της. Τὰ χέρια της εἶνε μουνιζουρωμένα  
ἀπὸ τὸ γυάλισμα. Κρατῆ ἓνα ζευγάρι φρεσκοβαμμένες μπότες  
ἀμαξάδικες. Περιπατώντας μὲ ὕφος κυρίας, μπαίνει στὴ διπλανή  
θύρα δεξιὰ καὶ βγαίνει ἀμέσως, δίχως τὶς μπότες. Φεύγει ἀπὸ  
τὴν κεντρικὴ θύρα βιαστικῆ, καὶ ξαναγυρίζει σὲ λίγο, μ' ἓνα δι-  
σκάκι, μὲ νερὸ καφὲ καὶ παξιμάδι. Τ' ἀφήνει στὸ τραπέζι καὶ  
κάθεται σὲ μιὰ καρέκλα κευρασιμένη. Στὴ Λευτερίτσα:

Ἄχ, τί βάσανο κι αὐτὸ τὸ σπίτι! Καλοτυχίζω τοὺς σαλίγκα-  
ρους . . . παρόλ ντινέο!

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, πικρά.

Καὶ πάλι κόπος . . . κόπος βέβαια. Καλύτερο δὲν εἶνε σ' ἓνα  
ξενοδοχεῖο . . . σ' ὅποιο ἀπ' ὅλα; Δὲ θὰ σ' ἄρεσε; Δὲ λέω ἀλή-  
θεια; [χαρακτηριστικὸ βλέμμα].

ΞΕΝΟΥΛΑ, μὲ κομικὴ φιλαρέσκεια.

Καὶ πὼς τὸ ξέρεις; . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, πικρά.

Καὶ ποῦ τὸ ξέρω! . . . γαλλικὰ δὲν ξέρω νὰ στὸ πῶ . . . Ρω-  
μαίικα εἶνε πὼς δὲ σ' ἄρεσε ἢ τὰξὴ ποῦχα γῶ . . . ἢ εὐκολὴ καὶ

ἢ ἀπλῆ. Μπήκεις... ὅπως ἀνεμοστρόβιλλος ἀπ' τὸ παράθυρο καὶ... νάτα ὅλα ἀνου-κάτου! Καινούργια τάξη...

ΞΕΝΟΥΛΑ, πειραχτικά γελώντας.

Χαχαχά! Αὐτό... εἶνε διασκέδαση!.. Μοῦ λέτε τὴν ἀλήθεια; Εἴτανε σπίτι, λέει, καὶ τὸ δικό σας πρὶν νάμπω νύφη;... χαχαχά! Καί... ποῦ εἴταν' ἡ σάλα σας;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, ξερά.

Εἴχαμε ὅμως πλυσταριό... νὰ πλένουμε καὶ δὲ βορωμούσαμε γιὰ νά σου πῶ καὶ τ' ἄλλο!...

ΞΕΝΟΥΛΑ, περιπαιχτικά.

'Α... ἔτσι... 'Ο ξένος μπαίνει στὸ πλυσταριό καὶ κάνει πιθεώρηση στ' ἀσπρόρουχα... χαχά.

ΞΕΝΟΥΛΑ, περιπαιχτικά.

Μᾶς περιπαίζεις κιόλας! Σωστό... ὁ ξένος! Μύτη δὲν ἔχει, λές, ὁ ξένος;

[Μικρὴ παύση]

ΜΑΝΩΛΗΣ

[Ψαρός. Οἱ ἄσπρες περισσότερες. Κόκκινο πρόσωπο καὶ μάτια, πεταγμένα, σὰν τοῦ κάρουρα. Μύτη μεθύστακα. Μουστάκι κρεμαστό. Ράχη καμπουρισμένη. Τρεκλίζει ἀλαφρά. Τὰ χέρια του τρέμουν πάντα. Φορεῖ πουκάμισο, μὲ γιακὰ κατεβαστό. Κιτρινο γελέκο καὶ πανταλόνι μαῦρο, μὲ μπότες. Κάθεται σιμὰ στὸ τραπέζι, ἄνακλαδίζεται καὶ χασμουριέται. Πέρνει τὸ παξιμάδι, τὸ κυττάει, μορφάζει μὲ ἀποσιροφὴ καὶ τὸ πετάει, μὲ θυμὸ. Τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸ ποτήρι μὲ τὸ νερό. Τὸ πετάει ἀπὸ τὸ παράθυρο. "Ἄξαφρα μὲ θυμὸ πολὺ. Στὴν Ξενοῦλα].

Ξέρω τί σου χροιάζεται... Νὰ πάρω τὸ καμουτσὶ... νὰ σοῦ διγώσω τὸ κορμί! [βήματα. Χειρονομίες].

ΞΕΝΟΥΛΑ, τρομαγμένη.

Γιὰ τὸ Θεό... εἴτανε ὀλοκάθαρα... γιὰ τὸ Θεό!...

ΜΑΝΩΛΗΣ

Σκασμός!... σκασμός! [κάθεται] ὅλα ἐναντία! ποῦ νὰ πάρει ὁ διάολος! "Ὅλα ἐναντία!... [τρίβει τὸ μέτωπό του, πασχί-

ζοντας νὰ θυμηθεῖ κάτι]. Αὐτό, νὰ μὴν μπορῶ... φτωχὸ! Μωρέ, τί ἤθελα νὰ θυμηθῶ;... τί ἤθελα...

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, περιπαιχτικά.

Τελευταία μέρα τῆς διορίας γιὰ τοὺς τόκους... σήμερα. Τὸ βοῦκα τάχα;

ΜΑΝΩΛΗΣ

Τὸ βοῦκες ναί... εἶνε σὰν τὴ σάλπιγκα τῆς συντέλειας... τὴν ἔβλεπα στὸν ὕπνο μου' ναί... ποῦ νὰ με πάρει ὁ διάολος! Καὶ τώρα; Μ... [Στὴν Ξενοῦλα] εἶνε καμμιά σταλιά κρᾶσι;

ΞΕΝΟΥΛΑ, δειλά.

"Ὅχι...

ΜΑΝΩΛΗΣ, θυμωμένος.

"Ὁχά... ποῦ θάσε φάει! Ροῦμι... ρακί... κονιάκ... ἔνα διάολο... ἔνα σπύρο!

ΞΕΝΟΥΛΑ, τὸ ἴδιο.

Λίγο ρακί...

ΜΑΝΩΛΗΣ

Φέρ' το!... μὲ τὴν μποτίλια... [ἀπειλητικά] Γιὰ κύττα δῶ...

ΞΕΝΟΥΛΑ, πηγαίνοντας, κενιστέκεται.

Συλλογίσου...

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἄγρια.

Τί προῦμα; αἶ;

ΞΕΝΟΥΛΑ δειλά.

Τὸ γιατρό... αὐτό...

Πψ... τράβα! [Στὴ Λευτερίτσα]. Αὐτὸς ὁ θεομπαίχτης... πρέπει ν' ἀνοίξει σοκομεῖο γιὰ τὰ βατράχια!...

ΞΕΝΟΥΛΑ, τοῦ δίνει τὴ μποτίλια, μὲ τρεῖς δάκτυλα ρακί.

ΜΑΝΩΛΗΣ, τὴ ρουφάει. Σκαυτίζεται πρόστιχα.

'Η Καλιόπη πάει; αἶ;

ΞΕΝΟΥΛΑ

Ναί...

ΜΑΝΩΛΗΣ, χαμηλά.

Στὸ χτεσινό;...

ΞΕΝΟΥΔΑ, τὸ ἴδιο.

Σ' ἄλλονε . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ

Γιατί; [χαμηλά] Γιατί ἐτσίνισε; Μὴν τῆς ξυνίξει, λές; Ἔδωσε τιμὴ . . . τέτοια τιμὴ βέβαια . . . δὲν τῆνε βροίσκες . . . οὔτε στὰ Παρίσα! Καταλαβαίνεις; . . .

ΞΕΝΟΥΔΑ

Ναί . . . μὰ τὴ βαρέθηκε.

ΜΑΝΩΛΗΣ, χτυτάει τὴ γροθιά του μὲ θυμό.

Ἄλλα μοῦ πᾶν ἐνάντια! Ἄλλα! [χαμηλά] Τρεῖς μῆνες νὰν τὸν εἶχα, ποῦ νὰ πάρει ὁ διάολος! . . . τρεῖς μῆνες . . . ξεχρόνωνα' τὸ καταλαβαίνεις;

ΔΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, πονηρά.

Καὶ δὲν τὸ ξεχρεώνεις μὲ τὰ λεφτὰ ποῦ λές πὼς ἔχεις . . . ποῦ ἔχεις . . . αἱ;

ΜΑΝΩΛΗΣ, προσποιητὸ θυμό.

Τὸ ἴδιο τραγοῦδι σφύρα! . . . Σὰν νὰ μὴν ξέρεις τὴν κατάρρα τοῦ πατέρα! Ἐκεῖνα τὰ λεφτὰ—τὸ ξέρεις—εἶνε σὰν τ' ἅγια λείψανα. Κανεὶς δὲ μὲ καταλαβαίνει ἔδω μέσα! πόσες φορές θὰ σᾶς τὸ πῶ; Εἶνε γιὰ τὴ βιτώρια! [ψεύτικο ἐνθουσιασμοῦ] καινούργια . . . μπροστὰ τὰ μπινιάρικα ψαριά . . . ἔπ! ποῦ εἶσαι πατέρα νὰ μὲ δεῖς! . . .

ΔΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, πονηρά.

Καλό . . . μακίρι' μὰ ξεχρεώσου καὶ καιμαρόνεις ὕστερα ἢ πλήρωσε καλύτερα τοὺς τόκους σήμερα.

ΜΑΝΩΛΗΣ, θυμομένος.

Μάνα . . . σπασμός! [δύστροπα] Καὶ βέβαια τοὺς τόκους . . . [Στὴν Ξενοῦλα νευρικά]. Φέρε μου τὰ χθεσινοβραδυνά . . .

ΞΕΝΟΥΔΑ, ἐλαφρὴ σαστισμάρα.

Εὐτύς . . . [ἄνοίγει μὲ τὸ κλειδί ἓνα σουζιόρι τοῦ κομοῦ, πέρνει κάτι λεπτὰ καὶ τοῦ τὰ δίνει φοβισμένη].

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἀφοῦ τὰ μετρήσει. Ἔξω φρενῶν.

Τὰ ἴδια! Τὰ ἴδια πάλι! Κάποιος θὰ κλάψει σίγουρα δῶ μέσα! [χαρακτηριστικὴ ματιά στὴ Δευτερίτσα]. Ποιὸς τὴ δασκαλεύει δὲν

τὸ ξέρω τώρα τελευταῖα . . . μάθάν το μετανοιώσει . . . ὅποιος καὶ νᾶναι!

ΞΕΝΟΥΔΑ, περίτρομη.

Τὸ φταιξιμο δὲν εἶνε ὄλο δικό της . . . μὴ με χτυπήσεις! πῆρα κι' ἐγώ . . . εἴτανε κάτι χροιαζούμενο . . . εἴτανε κάτι . . . ἄχ, μὴ με χτυπήσεις!

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἄγρια.

Τὶ πῆρες; Γιὰ ν' ἀκούσω.

ΞΕΝΟΥΔΑ, σαστισμένη.

Μιὸ καρφίτσα τοῦ καπέλου . . . ἄχ, μὴ με χτυπήσεις! . . . ἔχει μιὰ πέτρα πράσινη . . . σὰν ἄστρι λάμπει! . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, τραβώντας τὴν ἀπὸ τὸ χέρι, κληρά.

Μὰ ἔχεις ἐνοῦ σπουργιτιοῦ μυαλό . . . ξεμυαλισμένη; Εἶνε νὰ πνιγεῖ κανένας! [τὴν ἀφίνει] Πέρνεις καρφίτσα τοῦ καπέλου χωρὶς νᾶχεις καπέλο; Φτού! . . . μέσα στό . . . [χειρονομίαις θυμοῦ, βήματα μεγάλα].

ΞΕΝΟΥΔΑ, σαστισμένη.

Θὰ παραγγείλω καὶ καπέλο . . . ναὶ θὰ παραγγείλω . . . μὴν κάνεις ἔτσι . . . ἔχω καὶ τὸ παλιό . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ.

Νὰ παραγγείλεις! Ἄν θές νὰ κατεβείς γιὰ φιγουρίνι στὸν ἄλλον κόσμο!

[Κάθετε φρενῶνας. Σὲ λίγο πέφτει σὲ συλλοή. Ἄξαφνα γνέφει τῆς Ξενοῦλας νὰ σιμώσει ἐκεῖνη ἐκτελεῖ φοβισμένη]. Θέλω λεφτὰ ὡς τὸ βράδυ: τ' ἄκουσες;

ΞΕΝΟΥΔΑ, φοβισμένη ψιθυριστά.

Καὶ ποῦ νὰν τᾶβρω αἱ; καὶ ποῦ νὰν τᾶβρω;

ΜΑΝΩΛΗΣ, χαμηλά.

Δέ σε ρώτησα . . . δὲν ξέρω! Δὲν ἐπιμένει στό αἶστημά του ἐκεῖνος τῆς Ἀρθούλας; Αἱ; δὲν περνάει; . . .

ΞΕΝΟΥΔΑ, μισοκλαίγοντας.

Λυπήσου . . . δὲ λυπᾶσαι; Τί νὰν τῆς εἶπῶ; . . . ποῦ δὲν καταλαβαίνει, ποῦ δὲ θέλει νὰ θελήσει . . .



ΜΑΝΩΛΗΣ, βίαια καὶ χαμηλά.

Θηλυὰ καὶ κόμποσι πές της πὼς θὰ τὸν πάρει . . . πὼς θὰ τήνε ντύσει στὰ χροσὰ . . . Μὰ δὲν κατάλαβες πὼς δὲν τὰ θέλω για νὰ κιῶ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, περιπαιχτικά.

Θεὸς φυλάξοι! πάλι . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, λυγρὰ ματιά.

Μάννα! [Στὴν Ξερούλα] τ' ἀκουσεῖ; νάξια δὲ θέλω! . . . [Φουφάει τὸν καφέ του].

ΣΚΗΝΗ Γ.

Οἱ ΑΠΑΝΩ καὶ ὁ ΜΑΡΚΟΣ

ΜΑΡΚΟΣ, βγαίνει ἀπὸ τὴ δεύτερη θύρα ἀριστερά· φαρρὸς, γλωμὸς. Μάτια οβυσσὰ βαθουλωμένα. Πρόσωπο καὶ κορμὶ ἀδύνατα. Ροῦχα τριμμένα παλαιωμένα καὶ ξανασιτισμένα. Κάθεται κοντὰ στὴ Λευτερίτσα.

Τὰ νεφρά μου μ' ἐπίασαν ὅλη τὴ νύχτα . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Γιὰ κείνο δὲν πήγες στὴ δουλειά σου; Λέω κι ἐγὼ . . .

ΜΑΡΚΟΣ, στρέβει τσιγάρο.

Ναι, ποῦ νὰ πᾶς; Τρόμαξε νὰ μὲ πάρει ὁ ὕπνος τὰ χαράματα . . . πότε νὰ ξυπνήσω; [ἀνάβει τὸ τσιγάρο]

ΜΑΝΩΛΗΣ, ὕψος ἐπίσημο.

Μάρκο, ἤθελα νὰ σου πῶ . . . ξέρεις; Τὰ φέρνω σκοῦρα . . . πάλαιψα ὄσο μπόρεσα . . . μᾶς φοβερίζουνε ξεσπίτωμα καὶ . . .

ΜΑΡΚΟΣ, κίνημα θλιβερό τῆς κεφαλῆς.

Καὶ μου τὸ λὰς ἐμένα . . . ξέρω . . . Τί σου εἶπα μὰ φορὰ καὶ τί μοῦ εἶπες; Τὸ θυμᾶσαι;

ΜΑΝΩΛΗΣ, θυμωμένα καὶ περιπαιχτικά.

Κανένα παραμῦθι θὰ μου πεῖς; . . . παραμῦθι πάλι;

ΜΑΡΚΟΣ

Ὄχι . . . γιὰ τὰ δανεικὰ! Θὰ μπλέξεις ἄσχημα, σοῦ εἶπα, μὲ τὰ τσερότα ποῦ κολᾶς στὴ ράχη σου . . . τὸ θυμᾶσαι;

[μιμῆται]. Σκασμός! Σκασμός! ἐσὺ θὰ διευτύνεις; Τὰ ποδάρια : . . . Μάλιστα! Σκασμός! καταλαβαίνω . . . εἶμαι τὰ ποδάρια! χαχά! ἐσὺ ποῦ εἶσαι τὸ κεφάλι κάμε ὅπως ξέρεις . . . . . μάλιστα, σκασμός!

ΜΑΝΩΛΗΣ, θυμωμένος.

Σκασμός! . . . καὶ τώρα, ποῦ νὰ πάρει ὁ διάολος! Καταλαβαίνεις, χάχα, τί ἔχε νὰ πεῖ ξεσπίτωμα;

ΜΑΡΚΟΣ, ἤσυχα.

Καταλαβαίνω μάλιστα! . . . τί πᾶει νὰ πεῖ; Μοῦνε γραφτὸ νὰ σβύσω μὲς τὸ δρόμο; ἄς εἶναι καὶ στὸ δρόμο . . . ἄς ὀφεται ἡ τύχη μου! . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ.

Μυαλό! Μὰ . . . λόγια δὲ σου γύρεψα . . . λεφτά! θέλω λεφτά!

ΜΑΡΚΟΣ, ψάχνεται ἀπόθυμα.

Δὲν ἔχω . . . σάλιο δὲν ἔμεινε στὸ στόμα μου· κᾶτι δραχμὲς ἐδῶ . . . κ' ἔχω τίς συνταγιές . . . δυὸ συνταγιές . . . καὶ εἶμαι δίχως πανταλόνι—ροῦχα δὲ λέω· καὶ τὰ παπούτσια μου . . . κ' αὐτὰ μπαίνει καὶ τὸ νερὸ καμμιά φορὰ καὶ . . . πότε κἀθήσα; [τοῦ δείχνει δύο τάληρα] ἔξὸν ἂν θέλεις . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ

Καὶ . . . ῥωτάς; [τοῦ τὰ πέρνει, χωρὶς ὁ Μάρκος τὰ προφτάσει ν' ἀντισταθῇ, ἂν ἤθελε] τὸ μαντίλι μου! τὸ κομουτσί! [στὴν Ξερούλα] Κουνησου νιέ! . . .

[Ἡ Ξερούλα πᾶει. Ὁ Μάρκος μπαίνει στὴν κάμαρὴ του καὶ βγαίνει ἀμέσως, μὲ φορεμένο τὸ κασκέτο του].

ΜΑΡΚΟΣ, στὴ Λευτερίτσα.

Πάω . . . θέλεις νὰ σοῦ φέρω τίποτα;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Ἐνα τριαντάφυλλο.

ΜΑΡΚΟΣ, ἀναστετάζοντας.

Κάποτε δὲν κερδίζεις . . . πᾶγαινες μοναχὴ σου . . . καφωμῆτέρα! [βγαίνει].

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἀνεπόμενα.

\*Απόμα; [Ἡ Ξερούλα τὸν βοηθάει νὰ φορέσει τὸ ἀμαξόδικο

παλιό του. Τὸν κουμπώνει ἐκεῖνος πέρνοντας τὸ καμουταί/.  
Τάπαμε! [κάνει νὰ φύγει]:

ΞΕΝΟΥΛΑ, τὸν προλαβαίνει.

Τὸ καπέλο σου καλέ! [πάει νάντο φέρει].

ΜΑΝΩΛΗΣ, κοντοστέκεται.

Φτού! [στὴν Λευτερίτσα] Βλέπεις; Νὰ τί σου καταφέρνει  
ὁ διάολος μὲ τὸ βορομούχο του! Θὰ ξεχάσω καὶ τὸ κέφαλι μου  
καμιμιά φορὰ . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Σὲ καμιμιά πιβέρονα . . . ναί!

ΜΑΝΩΛΗΣ, φορώντας τὸ καπέλο του.  
ποῦ τὸ φέρνει ἢ Ξενοῦλο. Ἄγρια ματιά στὴ Λευτερίτσα].  
Καλά! . . . [βγαίνει].

ΞΕΝΟΥΛΑ στὴ Λευτερίτσα, τρίβοντας τὰ  
χέρια.

Καλά ποῦ δὲν τίς ἔφαγα!

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Ἔβαλες ἀπάνου τὸ φαΐ;

ΞΕΝΟΥΛΑ

Ἄχ! καὶ τί νὰ πρωτοκάμω ἢ κατομοῖρα! . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Αἱ . . . τότε θὰν τίς φᾶς τὸ μεσημέρι! . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ

Κουνήσου ἀπὸ τὸν τόπο σου! [βγαίνοντας βιασικῆ].

Ἄχ! καὶ ποῦ νὰ κουνηθεῖς . . . ἢ ἄμοιση!

ΣΚΗΝΗ Δ'

ΑΝΘΟΥΛΑ καὶ ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

ΑΝΘΟΥΛΑ [βγαίνει ἀπὸ τὴν πρώτη θύρα  
δεξιὰ· ὡς εἴκοσι τεσσάρων χρονῶ χλωμὴ καὶ μαραμένη. Πρόσωπο  
μακροῦλο καὶ μάτια ὀρθάνοιχτα, σὰν νὰ κυττάζει πάντα κᾶτι μακρινό...  
Φόρεμα θαλασσί, ἀπὸ φτηνὸ τοῖτι καὶ ὁμοιόχρωμη κορδέλα στὰ μαλλιά.  
Πηγαίνει πρὸς τὸ δεξιὸ παράθυρο καὶ ποτίζει μ' ἓνα μικρὸ ποτιστηράκι  
τὴ μαραμένη βιολέτα. Γέρνει ἄξαφνα πρὸς τὰ ἔξω καὶ κάνει κινήματα  
ἔρωικὰ. Γυρίζει ἀπότομα πρὸς τὸν καθρέφτη καὶ καμαρώνεται μπρὸς  
πίσω. Ἐπειτα πηγαίνοντας πάλι πρὸς τὸ παράθυρο κάνει τὰ ἴδια κινή-  
ματα, σὰν καὶ πρῖν. Στέκει λίγες στιγμὲς ἐκστατικῆ κατόπιν σημώνει  
γοργὰ καὶ ἄλαφρὰ τὴ γιαγιά της].

Ἄχ . . . γιαγιά . . . γιαγιά! . . . [μένει κυττάζοντας ἐπίμονα  
πρὸς τὸ παράθυρο].

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ ἀδιάφορα.

Τί τρέχει, Ἄνθούλα; Τί κάνεις . . . σήμερα;

ΑΝΘΟΥΛΑ, παιδιάτικα.

Οὐ! . . . καλά [ντροπαλὰ] Γιαγιάκα . . . μὴ μὲ μαλώσεις!  
πέρασε . . . πάλι ἐπέρασε!

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ ἀδιάφορα.

Τί εἶναι πάλι; ποιὸς ἐπέρασε;

ΑΝΘΟΥΛΑ, δαγκώνοντας τὴν ἄκρη τῆς  
ποδιάς της.

Τίς προάλλες . . . τί σοῦλεγα;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, τὴν ἴδιαν ἀδιαφορία.

Δὲ θυμᾶμαι . . . ποῦ νὰ θυμηθῶ;

ΑΝΘΟΥΛΑ, μὲ τὰ ἴδια καμώματα.

Γιὰ θυμήσου . . . γιὰ κείνο τὸ ἀρχοντόπουλο . . . ἢ πὲς καὶ  
βασιλόπουλο . . . δὲν ξέρω.

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Παραμιλᾷς;

ΑΝΘΟΥΛΑ, παιδιάτικα.

Δὲ σ' ἀγαπῶ γιαγιά! δὲ σ' ἀγαπῶ! . . . Δὲν τὸ θυμᾶσαι; Καλὲ  
μὲ τ' ἄσπρο τ' ἄλογο . . . μὲ τὰ χρυσᾶ λουριὰ—δὲν το θυμᾶσαι;  
[σὰν νὰ θέλει νὰ τὴν πείσει] Καλέ . . . ποῦ μ' ἔστησε στὴν ἀψηλὴ

κορφὴ... ἀνάμεσα σ' ἑφτά βουνά καὶ μούδειξε... ἄχ, μούχε-  
ται νὰ σκάσω!

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, ἀπὸ συγκατάβαση.

Καλό! τί σοῦ δειξε λοιπόν;

ΑΝΘΟΥΛΑ ντροπαλά.

Νά... ὅλα τὰ τσιφλίκια τῶν. Στεργιῆς ντυμένες κυπαρίσσια  
καὶ θάλασσες ζαφείρια· δὲ θυμᾶσαι;...

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Ναί... ὄχι δὲ θυμᾶμαι!

ΑΝΘΟΥΛΑ, μ' ἐπιμονή.

Καλὰ... γιὰ τὸν ἀητὸ πὺν σοῦ'εγα; πὺν κἀθισε στὸν ὄμο  
του μὲ τὶς φτεροῦγες ἀνοιχτές... μὲ δυὸ κεφάλια...

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, ἄξαφνα θυμᾶται.

Μπᾶ; χαχαχά! Μοῦ λὲς γιὰ κείνο τῶννερο; Πῶς δὲ θυμᾶμαι!  
χαχαχά! πὺν νὰν τὸ βάλει ὁ νοῦς μου!...

ΑΝΘΟΥΛΑ, παιδιάτικη χαρά.

Βλέπεις πὺν τὸ θυμῆθηρες;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, περιπαιχτικά.

Χαχαχά! Καλὰ μὰ ποιὸς ἐπέρασε; ὁ ἀητὸς μὲ τὰ πολλὰ κε-  
φάλια;

ΑΝΘΟΥΛΑ, ντροπαλά.

"Ὀχι... τὸ ἀρχοντόπουλο. Μοῦ κανε... μὴ μὲ μαλώσεις! μοῦ-  
κανε καὶ νόημα!... ἄχ ἔχω μιὰ χαρά!

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, σοβαρά.

Πάρε ἴνα σκαμνὶ καὶ κἀθισε κοντὰ μου. [Ἡ Ἀνθούλα ὑπα-  
κούει.] εἶδες, ἀληθινά, νὰ περνάει κάποιος, πὺν μοιάζει λὲς μ'  
ἐκεῖνον πὺν... ἔβλεπες στὸν ὕπνο σου; [συλλογισμένη]. Καὶ...  
τί φόραγε;

ΑΝΘΟΥΛΑ, συγκινημένη.

Κάτασπρη φορεσιά... μιὰ ὀλοκαίνουρη!

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Μ... Σοῦ κανε, εἶπες, νόημα;

ΑΝΘΟΥΛΑ, παιδιάτικα

Πῶς καλέ! Μοῦ μίλησε... καὶ νόημα καὶ μοῦ μίλησε!

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Καλό... καὶ τί σοῦ εἶπε, τάχα;

ΑΝΘΟΥΛΑ, ντροπαλά.

Νά... πὺν θέλει νὰ με πάρει... νὰ μου χαρίσει τὰ τσιφλίκια  
του ὅσο βλέπει τὸ μάτι σου... θάλασσες καὶ στεργιῆς... στή  
μέση, ξέρεις, εἶνε τὸ παλάτι, ἀπὸ μάρμαρο πελεκητό.

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, ἀναστεγάζοντας.

Καὶ γιὰτί ὄχι τάχα... ἂν εἶτανε ἀλλοιῶς τὰ πράματα; Δὲν  
εἶσαι τάχατες ἀπὸ γενειά; Ξέρεις τοῦ παποῦ σου ὁ πρόσπαπος  
τί εἶτανε;

ΑΝΘΟΥΛΑ

"Ἄνθρωπος.

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

"Ἄνθρωπος ναί... κακόμοιρο! Λίγες φορὲς θὰν τῶχες  
ἀκουστὰ γιὰ κείνα τὰ γκρεμισμένα μάρμαρα καὶ τὶς κολῶνες...  
δίπλα στὸ σταῦλο τοῦ πατέρα σου!... Λίγες φορὲς τὶς εἶδες!

ΑΝΘΟΥΛΑ

Πῶς! Ἄπλώνει τὴ μπουγάδα ἢ μητέρα!...

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, ξεροβήχει.

Ναί... πλώνει, βέβαια... Μὰ ξέρεις μιὰ φορὰ τί  
εἶτανε.

ΑΝΘΟΥΛΑ

Μιὰ φορὰ;... Δὲν ξέρω!

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Παλάτι... ναί... Παλάτι!

ΑΝΘΟΥΛΑ, ἐκστατική.

Παλάτι; παλάτι καὶ γκρεμίστηκε; Τί κρῖμα πὺν γκρεμίστηκε!  
Τί κρῖμα νὰ γκρεμίζονται κατὰ τὰ παλάτια! Καὶ τίνος εἶτανε  
γιαγιά;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, μὲ περιφάνεια, κάμποσο  
ἄστεία.

Τοῦ πρόσπαπού σας ὁ πρόσπαπος τὸ εἶχε...

ΑΝΘΟΥΛΑ, παιδιάτικη ἐκπληξη.

Μπᾶ!... εἶτανε βασιληᾶς;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Ναί... ὄχι. Τζιτζίκι εἶτανε...

ΑΝΘΟΥΛΑ, τὸ ἴδιο.

Τζιτζίκι ; Μιὰ μέρα ἤθελα νὰ πιάσω ἓνα τζιτζίκι . . . Τζιτζίκι λές ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Ναί . . . Τζιτζίκι. Γιὰ κείνο μᾶς ὀνοματίζουνε καὶ τζιτζικαίους.

ΑΝΘΟΥΛΑ

Μοῦ λές ἀλήθεια ; Καὶ πὼς ἐγένηκε ; . . . ὦραϊο ποῦνε !

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Ἔνα μεσημέρι . . . ὅπως τᾶκουσα. Ἔνα μεσημέρι χρόνια . . . παλαιὰ σοῦ λέω· εἶτονε ἀνεβασμένος στῆς ἀψηλότερης λεύκας τὴν κορφή καὶ τραγουδοῦσε. Τὸν ἄκουσε ὁ Θεός . . .

ΑΝΘΟΥΛΑ, παιδιάτικα.

Ὁ Θεός ; ποῦ εἶταν ὁ Θεός, γιαγιά ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Εἶτανε ξαπλωμένος σ' ἓνα σύγνεφο καὶ ἄκουγε . . .

Καί, λέει, τόσο καλοκαρδίστηκε . . . ὅπου τὸν ἔκανε ἄνθρωπο.

ΑΝΘΟΥΛΑ, τὸ ἴδιο.

Ἄνθρωπο τὸν ἔκανε ; Καὶ τὸ παλάτι ; . . . παράξενο ποῦ εἶνε! . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Στάσου νὰ ἰδεῖς . . . τοῦδωσε, λέει, καὶ μιὰ τέχνη παράξενη καὶ μαγική. Ἔτσι . . . χωρὶς χέρια χωρὶς κόπο, χωρὶς . . . νά, μὲ τὸ νοῦ μονάχα, νὰ χτίζει ἐκκλησῆς καὶ παλάτια . . .

ΑΝΘΟΥΛΑ, τὸ ἴδιο.

Ἔτσι ἔχτισε καὶ τὸ δικό μας; Ἄχ! . . . τρελλαίνομαι!

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Ἔτσι βέβαια . . . νὰ τί σοῦ λέω ἂν εἶτανε ἀλλοιῶς τὰ πράματα· ἂν εἴσουνα . . .

ΑΝΘΟΥΛΑ, τὸ ἴδιο.

Μιὰ βασιλοπούλα; Αἶ γιαγιά;

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

Οἱ ΑΠΑΝΩ καὶ Ὁ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ. [Μαυριδερός, ὡς εἰκοσι-  
τριῶ χρονῶ. Μάτια καὶ πρόσωπο ξάστερα καὶ ζωηρά. Κινήματα γερὰ·  
Φορεῖ καινούργιο μαντύα, μὲ μετάλλινα κουμπιά, ἀφήνει τὸ καμτσίκι  
του στὴ θύρα. Ρήχνει λοξὸ βλέμμα τῆς Λευτερίτσας. Ἀφήνει τὸ καπέλο  
του σὲ μιὰ καρέκλα, στὴν Ἀνθούλα ποῦ καθῶστὸν εἶδε σηκώθηκε, ὅπως σὲ  
προσοχὴ στρατιωτικῆ].

Ἀνθούλα . . . μίλα τῆς μητέρας . . . [Ἡ Ἀνθούλα πάει. Τὴν  
ἀκολουθαίει μὲ τὸ μάτι, ὡς ποῦ βγαίνει. Στρέφοντας, στὴ Λευτε-  
ρίτσα, μὲ χαμηλὴ τρεμουλιατὴ φωνή].

Ντροπήσου! Ἀντὶ νὰν τὴ μαλώνεις . . . νὰν τὴν ἀποπέ-  
ρεις . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, σαστισμένη.

Ἐγώ ; . . . Καὶ τί τῆς εἶπα ; τί τῆς εἶπα ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Σώπα ! εἶνα περιττό . . . στεκόμουνα πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα! . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, τὸ ἴδιο.

Καί . . . τί τῆς εἶπα ; Εἶναι τάχα τίποτις κακό ; . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, πικρὸ χαμόγελο.

Χά ! Σὰ νὰ μὴν ξέρεις τί κακό τῆς κάνεις ! Σὰ νὰ μὴν ξέρεις  
πὼς εἶν' ἄρρωστη. [Χαμηλὰ] ναί . . . μιὰ παλαβή.

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Δὲν τὸ ξέρω . . . ἔτσι.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἀγανάκτηση.

Δὲν τὸ ξέρεις ; Καλά . . . δὲν ξέρεις πὼς ἔχει ἀπάνω της  
ὅλες τὶς ἀρρώστιες τοῦ πατέρα ; Δὲν τ' ἄκουσες ἀπ' τὸ γιατρό  
γιὰ τὴ μύτη της π' ἀνοίγει καὶ . . . καὶ γιὰ τὰ δόντια της, ποῦ  
εἶνε σὰν ποιόνια ; [Χαμηλὰ] Καὶ τώρα . . . τώρα π' ἀρχίζει νὰ  
βλέπει καὶ ὄνειρατα στὸ ξύπνιο της . . . δὲ στῶπα πὼς πρέπει  
νὰ τὴν ἀποπέρονουμε ὅσο μπορούμε ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Καλὰ . . . μπορεῖ καὶ τί τῆς εἶπα ; ὅ,τι μοῦ εἶπανε κι' ἐμένα

σάν εἴμουνα μικρὴ . . . ὅ,τι σᾶς εἶπανε καὶ σᾶς . . . ὅ,τι θὰ πῆτε μεθαύριο στὰ παιδιὰ σας . . . ἢ ὄχι τάχα ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, θυμωμένος.

Παραμύθια ! Γιατὶ δὲ θέλεις νάντο καταλάβεις ; αἶ ; Λένε τέτοια παραμύθια στοὺς ἀρρώστους ; αἶ ; . . . λένε σ' ἀρρώστους πὺν ψηλώνει ὁ νοῦς τους, ἀπ' τὸ τίποτα ; Ἄγκαλὰ καὶ στοὺς γερούς . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Ἐσᾶς σᾶς ἔκανε κακό ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ σ' ἔξαψη

Ἐκανε τ' ἀντρός σου ! Ναί . . . ὁ παπούς πὺν εἶτανε καταγερός . . . δὲν ἐκατάντησε, ἀπὸ καλὸς καὶ ἄξιος νοικοκύρης, μπομπὴ καὶ γέλασμα τοῦ κόσμου ; Δὲν ἀπαράτησε τὴν τίμια τὴ δουλειὰ του κ' ἔκανε τὸ μεγάλο . . . κ' ὠνειρευότατε δόξες καὶ πλούτια ; Δὲν ἔξεψύχησε παραμιλῶντας μεγαλεῖα ; [πικρὰ] χρεωμένος . . . ξεπεσμένος . . . μὲ τ' ἀμάξια του σὲ ξένα χέρια . . . αὐτὸς ὁ ξακουστὸς παλικαρῶς, ὁ Λιάπης Τζιτζικας μὲ τ' ὄνομα ! . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, λυπητερά.

Παλικαρῶς σωστό ! . . . ἄχ τί φελάει μὲ δίχως νοῦ παλικαριά ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ.

Ναί . . . μὰ ποιὸς τοῦ σήκωσε τὸ νοῦ ; Ποιὸς ἄλλος ἀπὸ τὰ παραμύθια τῆς γενειᾶς του ; αἶ ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, πικρά.

Στοχάσου νοῦς, παιδάκι μου. Στοχάσου νοῦς ! . . .

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

ΟΙ ΑΠΑΝΩ καὶ Η ΞΕΝΟΥΛΑ

ΞΕΝΟΥΛΑ, μπαίνοντας ἀνασκουμπομένη, ἀπὸ τὴν κεντρικὴ θύρα. Πρὸς τὸν Ἀναστάση.

Τί θορίζεις ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, φωνὴ πνιγμένη.

Μητέρα . . . πάει ! Αὐριο εἴμαστε στὸ δρόμο !

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ—ΞΕΝΟΥΛΑ, σατισμένως.

Γιατὶ ; Γιατὶ ; τί ἔτρεξε ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, κάθεται, βαρειά.

Τὸ σπίτι βγαίνει στὸ σφυρί . . . σὲ λίγες μέρες . . . νὰ . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ,

Ποπὴ ! καὶ . . . ὁ πατέρας σου ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Ναί . . . ὁ Μανώλης ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, πικρά.

Ἐάντρας σου . . . καὶ ὁ γιὸς σου ! τί περιμένετε νὰ κάνει ; αἶ ; δὲν ἔχει νὰ πληρώσει δὲν τὸ ξέρετε ;

ΞΕΝΟΥΛΑ

Ναί . . . πασχίζει γιὰ τὴν καινούργια βιτώρια . . . μὰ στὴν ἀνάγκη τί θὰ κάνει ; θὰν τὰ δώσει ἐκεῖνα πὺν ἔχει ἀκουμπισμένα καὶ . . . τὴνε κάνει ἀργότερα.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Κακομοῖρα ! μὲ τὴν ὁκᾶ τῶχτε φάει τὸ ἀφιόνι ! πεντάρια τσακιστὴ δὲν ἔχει ! πεντάρια ! Νά . . . τώρα δὰ ἔρχομαι ἀπὸ τὸ σπίτι τ' ἀφεντικοῦ. Μοῦ τόπε μὲ τὸ στόμα του . . . Πεντάρια, λέει, δὲν ἔχει ἀκουμπισμένα στὸ χέρι του . . . πεντάρια.

ΞΕΝΟΥΛΑ, ἐκπληκτη.

Τόσα λεφτά ! Δὲν τὸ πιστεύω θάνε ψέματα . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Τρελλάθηρες ; Μιὰ εἶνε ἡ ἀλήθεια ! μιὰ ! . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Καλὰ μου εἶχε περάσει ἀπὸ τὸ νοῦ ! . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ

Καὶ τί γινήκανε τόσα λεφτά, παιδάκι μου ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Βρωμοδουλειές . . . κρασί . . . χαρτιά . . . γυναῖκες . . . μὰ πὺν κοιμώσατε τόσον καιρό ; τάχα δὲν τόνε ξέρετε ;

ΞΕΝΟΥΛΑ, σὺν ἀφαιρεμένη,

Τί πράματα πὺν θάπερνα . . . μὸν ντιέ !

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, σάν μονάχος του.

Καὶ νὰ συλλογίζεσαι τοῦ μπάριμπα Μάρκου τοῦ φτωχοῦ τὸν κόπο . . . πὺν δουλεύει σκλάβος τόσα χρόνια καὶ τῆς ἄμοιρης Καλλιόπης τὰ νυχτέρια . . . πὺν χτικιάζει στὴ βελόνα . . . ἄχ! . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, ξεροβήχοντας.

Ναί . . . τὸ κακόμοιρο . . . πὺν δὲν ἔκανε οὔτε τὴν προῖκα του! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Τί λὲς ἐσύ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Νά . . . πὺς ἔφαγε τὰ νειάτα τῆς.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, χτυπώντας τὴ γροθιά του.

Ἄχ! . . . Κακοῦργε! [βλέποντας τὴν Ἀνθούλα πὺν μπαίνει ἀπὸ τὴν κεντρικὴ θύρα] Κι' αὐτὴ! συλλογιστεῖτε τὴν αὐτὴ! [λυπητερά] στὸ δρόμο . . . μὲ κανένα ὄργανέτο, μέσα σὲ τίποτα κουρέλια . . . περιέγelo τῶν παιδιῶν . . . ἢ τὴνε περιμένει τίποτ' ἄλλο λέτε;

ΑΝΘΟΥΛΑ, πηγαίνοντας στὸ παράθυρο φαλιδιίζει τὰ φύλλα τῆς βιολέτας. Μὲ ὕφος παιδιάτικο.

Ἐγώ; Ναί . . . ἐμένα μὴ μὲ λογαριάζεις; θὰ μὲ δεῖς ἐμένα . . . στὰ χρυσᾶ, νὰ τρίβεις καὶ τὰ μάτια σου! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, κουνάει τὸ κεφάλι θλιβερά.

Ἄχ! . . .

[Μικρὴ παύση]

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

ΟΙ ΕΓΓΑΝΩ καὶ Ο ΜΑΝΩΛΗΣ

ΜΑΝΩΛΗΣ, μπαίνοντας βιαστικός. Στὴν Ξενοῦλα.

Νὰ πάρη ὁ διάολος . . . τὸν καπνὸ μου . . . ψάξε νὰ τὸν εὔρεις . . . ἐκεῖ δά . . . δὲν ἔξρω' ὄλο ξεχνάω σήμερα . . . [Ἡ Ξενοῦλα πάει. Στὸν Ἀναστάση]. Ἐδῶ ἴσαι σύ; Σὲ ἤθελα! . . .

μ . . . κάτι σὲ ἤθελα . . . τ' ἤθελα νὰ σοῦ πῶ; Ἄ! . . . τὸ δίχως ἄλλο νὰ γυρέψης μιὰ προστάντζα . . . θέλω νὰ πλερώσω . . . τ' ὄκουσες;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, κρύβοντας ταραχὴ.

Ἐγώ; Δὲ θὰ γυρέψω . . . ἔχεις λεφτὰ στὰ χέρια τοῦ ἀφεντικοῦ καὶ πλήρωσε . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, ξεροβήχοντας.

Ἐχω ναί . . . βέβαια . . . ἔχω' μά . . . δὲν ξέρεις, ἄκουσε νὰ σου πῶ . . . ὁ παποῦς σου . . . ὁ πατέρας μου σάν ἔκανε πέρα κατὰ πρώτη φορὰ στὸ μεγάλο δρόμο . . . τότε ξέρεις;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Ναί . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ

Καὶ βέβαια . . . πήγαινε, λέει, ἔχουνε νὰν τὸ εἰποῦνε σάν καίκι πρωτοτάξειδο σὲ θάλασσα γυαλί καὶ τὸν ἀγέρα κατὰ πριμα . . . καὶ τ' ἄτια—ποῦ εἶσαι;—τ' ἄτια μπινιάρικο ζευγάρι . . . μπροστά . . . σὰ ζωντανὰ πανιά . . . καὶ ὄλοι χάσκανε τ' ἀσημοκέντητα χάμουρα! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Καὶ τί μ' αὐτό; Ἡ ψωροφοράδα ἢ δικὴ σου . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, σά θυμωμένος.

Ναί! . . . ἔχω μιὰν ἐλπίδα στὸ θεὸ νὰ σκάσω τοῦ ὀχτροῦς μας . . . ναί! Νὰ φτάσω τὸν πατέρα μου καὶ νὰν τὸν ξεπεράσω' ἀσημένια ἐκεῖνος; χρυσᾶ ἐγώ! Καὶ—γιὰ κύττα δῶ!—[τοῦ δείχνει ἀπὸ τὸ παράθυρο] αὐτὸ τὸ γκορμισμένο τὸ παλάτι νὰν τὸ ξαναστήσω . . . ναί! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, νευρικά.

Χαχαχά! . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, θυμωμένος.

Γελᾶς; σοῦ φαίνεται παράξενο;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ.

Ὅχι . . . χαχαχά! τί θὲς νὰ κάνω;

ΜΑΝΩΛΗΣ, τὸ ἴδιο.

Νὰ μὴ βγάνεις ἄχνα! Μονάχα νὰ βοηθήσεις νὰ γλυτώσουμε τὸ σπίτι, μὲ δίχως νὰν τὰ γγίξω τὰ λεφτὰ πὺν ἔχω συναγμένα σάν τὴν προκομὴν μέλισσα καὶ τᾶχω ἀκουμπισμένα.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, νευρικά.

Χαχαχά! [ἄξα φρες κραυγές] πατέρα φτάνουνε πειὰ τὰ ψέματα! Τόσα χρόνια μ' αὐτὸ τὸ δόλωμα ἐγλεντοκόπησες τοὺς κόπους δλωνῶν! Τὰ ξέρω ὅλα! Δραῖμι δὲ σοῦμεινε μυαλό ἀπ' τὴν παραλυσία κι' οὔτε πεντάρα πειὰ δὲν ἔχεις! Πᾶψε νὰ ξεγελᾷς μὲ ψέματα τὸν ἴδιον ἑαυτὸ σου! Τὸ ξέρεις . . . εἴμαστε στὸ δρόμο . . . εἴμαστε χαμένοι . . . αὔριο μᾶς πέρουνε τὸ σπίτι καὶ μᾶς γελᾷς μὲ φαντασίες γιὰ νὰ μᾶς πίνεις τὸ αἷμα καὶ τὸν ἴδρωτα! . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἠλίθια.

Χαχαχά! Ἄφησες τὴν καρότσα σου καὶ κάνεις τὸν ἀνακριτῆ; Σοῦ λέω μιὰ γιὰ πάντα πᾶψι κι' ὅταν μιλᾷς μ' ἐμένα . . . μὲ τὸν πατέρασου, νὰ μὴν κουνᾷς τὰ χέρια σου καὶ νὰ μὴν ἀμολᾷς τὴ γλῶσσα σου γιὰτὶ . . . [ῥοῖα ματιά].

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, πνιγμένη φωνή.

Σέβας ζητᾷς, μεθύστακα, ὅπου χαντάκωσες τὸ ἴδιο σου τὸ σπίτι;

ΜΑΝΩΛΗΣ, ὀρμώντας κατ' ἐπάνω του καὶ δίνοντάς του μιὰ καμουτσιλιά.

Σκασμὸς παληάνθρωπε! . . . [στέκει μὲ τὸ κομτοῖκι ἀπειλητικός].

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, πιάνει τὸ πρόσωπό του. Κάνει νὰ ὀρμήσει μὰ κρατιέται, λὲς ἀπὸ τὴ συνήθεια ποὺ εἶχε νὰ ὑποτάσσεται, ἀπὸ μικρὸς. Πέφτει ἀπάνω στὸ τραπέζι, μὲ πρόσωπο στὶς ἀλάμες. Κλαίγοντας.

Πατέρα! πατέρα! . . .

[Ἡ Λευτερίτσα καὶ ἡ Ξενοῦλα, ποὺ ἔφερχνε τὸν καπνὸ κείνη τὴ στιγμή, μένουν σαστισμένες].

ΑΥΛΙΑ

## ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ, ὅπως τοῦ πρώτου. Βράδυ τῆς ἴδιας ἡμέρας, στὸ ἀνάμμα τῶν φώτων. Ἀπάνου στὸν κομὸ ἀναμμένη λάμπα.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ καὶ ΜΑΡΚΟΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, καθισμένος κοντὰ στὸν καναπέ. Μὲ ὕφος περίλυπο, ἀκολουθώντας ἀρχινισμένη ὁμιλία.  
"Ὁχι . . . ὄχι . . . τὸ φταίξιμο εἶνε καὶ δικόσου . . . ναι! . . .

ΜΑΡΚΟΣ, ξαπλωμένος στὸν καναπέ. Ἄζουθεῖ μὲ τὸ βλέμμα τοῖς καπνοῖς τοῦ τσιγάρου του, ποὺ ἀνεβαίνουν.  
Λυπητερά :

Γιὰτὶ δουλεύω σκλάβος . . . ἔτσι . . . χωρὶς κανένα διάφορο . . . κι' αὐτὸ χρόνια δλάκερα! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Καλά . . . καὶ λὲς πὸς φτάνει ; Ἔτσι τὸ κάνει κι' ὁ ντοῖης μου! . . . Τόσος κόπος—τόσος κόπος ἂν εἶτανε διαφεντεμένος μὲ μυαλό! . . . Τί ἀπόμεινε ἀπὸ τὸ αἷμα σου . . . ἀπὸ τὸν ἴδρωτά σου τόσα χρόνια ; τί ἀπόμεινε ; Στάχτη καὶ καπνὸς καὶ ἀσωτίες . . . ὅλα!

ΜΑΡΚΟΣ

Ἡ τύχη μου . . . ἡ τύχη μου ἄς ὀψεται! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Καταργίεσαι! . . . καταργίεσαι σὰν τίς γερόντισες! . . .

ΜΑΡΚΟΣ

Τί ἄλλο μοῦμεινε νὰ κάνω, τώρα ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Νὰ συλλογιστεῖς ! ἂν θέλεις ν᾿ἔχεις σπίτι . . . νὰ συλλογιστεῖς ! . . .

ΜΑΡΚΟΣ

Νὰ συλλογιστῶ . . . καὶ πότε ; Τὰ βράδια . . . πού πέφτω, σὰν μολύβι πέφτω ἢ λὲς τὴν Κυριακὴ—μιὰ Κυριακὴ πού κάθομαι—στὴν ἐκκλησίᾳ ἢ καὶ στὸν καφενέ ; . . . [μὲ ἀγωνία] Ὑστερα πὼς νὰ σου πῶ . . . τὰ χάνω . . . δὲν ξέρω πὼς . . . κ' αὐτὸ δὲν εἶναι τώρα . . . εἶνε χρόνια ! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Τίποτα δὲν καταλαβαίνω . . .

ΜΑΡΚΟΣ

Ναί . . . μάλιστα θὰ καταλάβεις . . . δὲν ξέρεις κ' ἔχεις δίκιο . . . Ὅταν πέθανε ὁ πατέρας [ἀνακάθεται] ἔταν . . . ἄς ἔχει λαφρὰ τὰ χώματα! μᾶς σύναξε—δὲν τοῦχε θαμπώσει ἀκόμα τὸ συλλοϊκό—ἔτσι, στὸ κρεββάτι ἕνα γῦρο . . . Σπίτι, μᾶς λείει, καθὼς ἐκρυφοκλαίγαμε, δὲν ἐπερίλαβα ἐγὼ ἀπ' τὸν πατέρα μου . . . ξέρετε πὼς τὴν ἔχασε μιὰ κατάσταση τόσο μεγάλη καὶ πέθανε στὰ σίδερα.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, λυπητερά.

Φυλακωμένος ἀπὸ τοὺς ὀχτροὺς του . . . σὰν τὰ κοράκια καρτεροῦνε οἱ καλοὶ γειτόνοι νὰ πέσει ὁ γείτονας ψοφίμι!

ΜΑΡΚΟΣ

Ἔτσι σωστά . . . ὅμως ἐστάθηκα πειὸ ἄξιος καὶ παλικάρι, ξαναεἶπε ὁ πατέρας. Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ θεοῦ λαβώνω τὸν καλύτερο. Ζητᾶνε τὸ συβιβασμὸ οἱ ἄλλοι . . . Πέρνω τὸ οἰκόπεδο, χιτίζω τὸ σπίτι καὶ τὸ σταῦλο . . . κ' ὅταν ἐπρωτοβγῆκα, μὲ τ' ἀμάξι μου, ὅλοι καλοτυχίσανε . . . τ' ἀσημοκέντητα χάμουρια χρυσᾶ νὰ γίνουν! . . . Ξέρετε τὸ σόι μας ἀπὸ πού κρατάει, ξαναεἶπε ἀγκομαχώντας νὰ ὁ θεὸς κ' ἄς μὲ κρίνει! Πάσκινα νὰ μεγαλώσω τὸ σπίτι . . . νὰν τοῦ δώκω ἀγέρα ὅμως ἐνάντια μοῦρθαν.

Σὲ σᾶς ἀφίνω τὴν κατάρα μου ἂν δὲν τὸ κάνετε ὅπως τὸ δίψασε ἢ ψυχὴ μου ! [θρηνητικὴ φωνή] τραβήξε τὸ σεντόνι . . . ἔτσι ἀπαλά . . . νὰ ἔτσι, ἐσκέπασε τὸ πρόσωπο [κλαίοντας] καὶ παριδόθηκε στὸ χάρο . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, λυπητερά.

Ὅλο τὸ ἴδιο! ὁ νοῦς του εἶτανε γιὰ σπίτι . . . ὅσο γιὰ κείνους πού θὰν τὸ κατοικήσουνε καμμιά σκοτοῦρα! Πού εἶνε τώρα νὰν τὰ ἴδει;

ΜΑΡΚΟΣ.

Ναί, ναί πού εἶνε ; Ἐσκούπισα τὰ κλάματα . . . εἴμαστε οἱ δυό μας. Ἐκεῖνος στὸ κεφάλι, ἐγὼ στὰ πόδια . . . [ἄκρα θλίψη] Σὰ νὰ τὸ ξέραμε πὼς ἔτσι θὰ τραβήξουμε καὶ τὴ ζωὴ μας! . . . Τότες . . . τότες μοῦ φάνηκε νὰ συλλογίστηκα . . . Τί εἴμουννα μπροστά του; Πές μου : τί εἴμουννα;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, πικρά.

Πές . . . ὁ καλύτερος.

ΜΑΡΚΟΣ, λυπητερά.

Ὅχι . . . ἄς ὄψεται ὁ πατέρας! Στραβός . . . ἕνας στραβός. ἄλλην ἀξιωσύνη δὲν εἶχα, ἔξὸν νὰ πελεκάω τὴν πέτρα ἢ νὰ φορτώνουμαι τὸ πηλοφόρι. Ἐκεῖνος ἤξερε καὶ γράμματα . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, εἰρωνικά.

Ναί . . . ὅσα τοῦ χρειάζονται γιὰ νὰ ληστεύει τὸν ἴδρωτά σου ! . . .

ΜΑΡΚΟΣ, σ' ἀπελπισία.

Θὰν τῶρρει ἀπὸ τὸ Θεό . . . Καταλαβαίνεις τώρα . . . Ἐπρεπε νὰ δουλεύω μὲ τὸ κεφάλι κάτω . . . κ' ἀπάνω ἢ κατάρα τοῦ πατέρα ! . . . Ἐπρεπε νὰ δουλεύω κ' ἄς ἔβλεπα καμμιά φορὰ ! Στὸ χρόνο ἀπάνω ἔκαμε τὴν ἔρημη παντροειά . . . Εἶτανε ξετρολλαμένος γι' αὐτήνε τή . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, δύστροπα.

Γιὰ τὴ μητέρα λές ;

ΜΑΡΚΟΣ, ξεροκαταπίνοντας.

Ναί, γιὰ τὴ μάνα σου . . . αὐτὴ τὴν ξιπασμένη . . . ἐδὼ τὰ



λέμε . . . τί ; τότε ζαλίσανε οἱ μυρουδιές καὶ βέβαια . . . Φουστά-  
νια, ἕνα σωρό, φτερά καὶ κάτι λόγια . . . παίζεις ; ἀπὸ τζάκι, σοῦ  
λέει ἕνας ἄλλος ! Ἐγὼ εἶμουν ἐνάντιος—μὰ πὼς νὰ σοῦ τὸ πῶ ;  
δὲν τότε πόναγε, δὲν εἶτανε δική μας, δὲν εἶχε τὰ δικὰ μας τὰ  
συνήθεια . . . ποιὸς νὰ σοῦ δώσει ἀναθροφή ! ποιὸς νὰ κυττάξῃ  
τὰ παιδιὰ τους . . . καταλαβαίνεις ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, λυπητερά.

Καταλαβαίνω . . . παληγές πληγές ἀνοίγουν τώρα . . .

ΜΑΡΚΟΣ.

Ναί, τὸ σπίτι γέμοσε κορδέ'ες, φαντασιές . . . ἔξοδα πολλά,  
χαμένα γιὰ τὸ τίποτα . . . Τὸ χρέος τρίπλωσε κ' αὐτὸς . . . αὐτὸς  
μεθοκοποῦσε!

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ,

Μὰ πὼς; πὼς δὲν ἐσυλογίστηκες . . . πὼς δὲν τοῦ ἀντιστάθηκες  
ποτές;

ΜΑΡΚΟΣ, περίλυπος.

Λόγο δὲν μ' ἀφηναν νὰ πῶ . . . ἔπρεπε νὰ δουλεύω· εἶμουνα  
ὁ μικρότερος . . . ὄλο μ' ἀπόπερναν, καταλαβαίνεις; ἕνα τὰ εἶχανε,  
μὲ τὴ μητέρα! [μὲ φοίκῃ] κι' ὅσο συλλογιζόμουνα πὼς ἐκείνη ἔξε-  
κα με τὸν ἄλλονε . . . ἔτσι ἀπὸ τὸ τίποτα . . . γιὰτ' ἤθελε νὰν τῆς  
βάλει χαλινάρι στὰ παστρικά καμώματά της χωνόμουνα σὰν τὴ  
χελῶνα στὸ καβοῦκι μου . . . ποῦ νὰν τοὺς δευτερώσεις λόγο;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ὀργισμένος. Φωνὴ πνιγμένη.

Φοβήθηκες; Τὸ λὲς πὼς ἐφοβήθηκες;

ΜΑΡΚΟΣ.

Ναί φοβήθηκα· τί νὰν τὸ κρύψω; ἕνα εἶτανε! νὰ τότε βγάλω  
ἀπὸ μπροστά μου! Μὰ δὲν μου βάσταγε ἡ καρδιά . . . ἔτσι συνεί-  
θησα σὰν τ' ἄλογο· παχνὶ καὶ κάρο, κάρο καὶ παχνὶ . . . Μιὰ μέρα  
δὲν ἐσήκωσα κεφάλι . . . ὄχι! πρέπει νὰ δουλεύω, νὰ τότε βλέπω  
νὰ σκορπάει τὸν κόπο μου, νὰ μεθοκοπάει αὐτὸς κι' ἐκείνη . . . κι'  
αὐτὸ χρόνια δλάκερα.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, λυπητερά.

Κ' ἔτσι σ' ἀρέσει . . .

ΜΑΡΚΟΣ.

Ναί, τώρα μ' ἀρέσει, ναί. Τώρα π' ἀσπρίσανε τὰ μαλλιά  
μου; . . . Δὲν εἶμαι γιὰ σκουτοῦρες πειά . . . Δὲ θέλω τίς σκου-  
τοῦρες του, καταλαβαίνεις; [μὲ ἄκρα θλίψη] Ὅλη τὴ νύχτα ποῦ μὲ  
πονάγαν τὰ νεφρά μου, ἄχ! . . . ἐκεῖ ποῦ γύριζα σὰν τὸ ψητὸ μο-  
νάχος στὸ κρεββάτι, πὼς τ' ἀποθύμησα δυὸ χέρια μαλακά . . . δυὸ  
χέρια . . . δυὸ χεράκια! δὲν τὸ καταλαβαίνεις . . . ὄχι! ἕνα γλυκὸ  
λογάκι, ἔτσι ἀπὸ στόμα . . . γυναικῆς στοματάκι τόσο δά! . . . ἕνα  
σπιτάκι· ναί, ἕνα σπιτάκι· ὄχι ξένο . . . ἐδῶ, ἐδῶ εἶνε σὰν ξένο . . .  
Δὲ σοῦ φαίνεται σὰν ξένο;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, κυττάζοντας ἄθελα γύρω.

Σὰν ξένο, ναί . . . σὰν ξένο!

ΜΑΡΚΟΣ.

Ναί, ναί . . . λὲς πὼς δὲν τ' ἀποθύμησα νάχω παιδιὰ; παιδιὰ δικὰ  
μου.. ὄχι τᾶλλονοῦ! καταλαβαίνεις; νὰ τρέχουνε . . . νὰ κυνηγᾶ τὸ  
ἕνα-τᾶλλο . . . νὰ παίζουνε. Στὸν ὕπνο μου τὸ εἶδα καὶ πετάχτηκα.  
Μὰ σὰν ἐσυλλογίστηκα πόσες σκουτοῦρες ἔχω γλυτωμένες, γύρισα  
ἀπὸ τᾶλλο μου πλευρὸ κι' ἀποκοιμήθηκα.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ.

Καμμιά σκουτοῦρι δὲν ἔχεις γλυτωμένη! Ὅσες γλυτώσεις  
σοῦρχονται . . . νὰ ποῦ δὲν ἔχεις σήμερα οὔτε τὸ ἄσπρο κούιελο  
ποῦ νόμιζες!

ΜΑΡΚΟΣ, λυπητερά.

Γραφτό μας εἶτανε.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ.

Εἶσαι σὰν τὸ παιδί! Ἐτσι κ' ἐγὼ παιδί στὸ σταῦλο τοῦ πα-  
τέρα ὄλο καὶ σφύραγα! Σὰν τράβηξα τὸ κλῆρο μου, σὰν ἐκου-  
βέντιασα μὲ τοὺς ἀνωτέρους καὶ εἶδε φῶς ὁ νοῦς μου, μὲς τὸ  
μυαλό μου τρύπωσαν οἱ ἔγνιες . . . Γιὰ τὸ σπίτι, γιὰ τὸν πατέρα,  
γιὰ τὴ μητέρα μου . . . γι' αὐτὴ ποῦ μᾶς ἀτίμησε καὶ γιὰ τὴν ἄλ-  
ληνε τὴν παλαβή . . . γιὰ σένα ποῦ σ' ἀγαπάω καὶ σὲ λυπᾶμαι!  
[μὲ τὸ πρόσωπο στὶς ἀπαλάμες] Τότες εἶδα τὸ καθένα χωριστὰ  
καὶ τὴν αἰτία! [ἔξεσκεπάζοντας ἄξαφνα τὸ πρόσωπό του] Δὲ σοῦ  
φαίνομαι ἀλλοιότικος ἀπ' ὅλους;

ΜΑΡΚΟΣ, ξαπλώνεται. Ἄδιάφορα.

Μπορεῖ . . . ξέρω κι' ἐγώ; [ξεροβήχει] Σὲ τί ἀπάνω τάχα;  
[ἀκούγονται περπατήματα τῆς Ξενοῦλας].

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, χαμηλά. Πικρὸ χαμόγελο.

Σοσσο! Ἔρχεται ἡ μητέρα μου!

[Ὁ Μάρκος ἀπὸ δῶ κι' ὀμπρὸς κοιμᾶται, καθὼς εἶνε ξαπλω-  
μένος].

ΣΚΗΝΗ Β'.

Οἱ ΑΠΑΝΩ καὶ ἡ ΞΕΝΟΥΛΑ

ΞΕΝΟΥΛΑ, μπαίνει ἀπὸ τὴν κεντρικὴ θύρα.  
Φορεῖ ἓνα καπέλο παλῶ κι' ἓνα φουστάνι καλούτσικο, μεταξύ λαϊκοῦ  
καὶ τῆς μόδας. Κρατεῖ ἓνα δεματάκι καὶ δύο τρία λουλούδια. Τ' ἀφήνει  
μόλις, μπαίνει, ἀπάνω στὸ τραπέζι. Στὸν Ἀναστάση, ξεκαρφώνοντας τὸ  
καπέλο τῆς

Ποῦ εἶνε ἡ Ἀνθούλα; . . . ἡ γιαγιά σου; . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ.

Τὴν ἔβγαλ' ἓνα γῦρο· δῶ κοντά . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ.

Καλά . . . κι' ἐσὺ δὲ θ' ἀβγαίς; Δὲν εἶνε βραδυνὰ γιὰ μέσα.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, σκεπτικὸς

Σοῦ φαίνεται καιρὸς γιὰ πανηγύρια . . . ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι μη-  
τέρα; . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ ξεροκαταπίνοιας

Ἄπὸ τὰ μαγαζιά . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, τὸ ἴδιο.

Μὴν εἶδες τὴν Καλιόπη; . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ, κρύβοντας ταραχὴ

Ἄξι . . . καθόλου· ποῦ θέλεις νὰν τὴν ἔβλεπα; [μ' ἐπιθυμία ν'  
ἀλλάξει ὀμίλια. Δείχνοντας τὸ Μάρκο]. Ἀποκοιμήθηκε αὐτὸς κεῖ  
χάμω;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ.

Ναί . . . Τώρα δά' εἶνε κουρασμένος . . . τὸν ἔχει σακατέψει ἡ  
δουλειά . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ.

Μ . . . δὲν τονε σκεπάζεις, μὴν ψοφήσει; . . . [κάθεται σὰν κου-  
ρασμένη] ἄχι! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, φέροντας ἓνα λεπτὸ ῥοῦ-  
χο τοῦ τὸ ῥίχνει ἀπάνω του.

Μητέρα . . . μητέρα κάτι ἤθελα . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ.

Τί ἤθελες, παιδάκι μου, γιὰ πές μου;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ταραχὴ.

Ἦθελα νὰ σε ρῶταγα! . . . [μ' ἔξαφνη ζωηρότη] Μητέρα . . .  
πῶς σοῦ φαίνεται ἡ Καλιόπη;

ΞΕΝΟΥΛΑ, τὸ ἴδιο.

Σὲ τί ἀπάνω, γιέ μου;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, μὲ ὕφος μυστηριώδικο.

Νά . . . ἔτσι, στὰ λόγια δὲν ἐπρόσεξες ποτέ; . . . ἢ καὶ στὸ φέρ-  
σιμότης ἂν εἶδες κάτι τις . . . νά' στὰ φυσικά καὶ σ' ὅλα . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ, σαστισμένη.

Δὲν καταλαβαίνω· τί θέλεις νὰ σου πῶ . . . ξέρω κι' ἐγώ; . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, μὲ ἀπορία.

Μητέρα πῶς . . . ἐσὺ δὲν εἶσαι ἡ μητέρα τῆς; Δὲν τὴνε ξέρεις;  
Δὲν τὴνε προσέχεις; . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ, ἠλιθία.

Παράξενος ποῦ εἶσαι! Τί θέλεις νὰ σοῦ πῶ; νά . . . εἶνε ἄνα  
κορίτσι . . . τὸ καλύτερο· τὸ καμάρι τοῦ σπιτιοῦ! εἶδες τί χάρη, τί  
κομπότη! σὶκ! . . . εἶδες πῶς εἶνε; ἴδια ἐγὼ μικρὴ . . . καὶ προ-  
κομμένη . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, καθιστός· τὸ πρόσωπο  
σίς ἀπαλάμες.

Ναί . . . προκομμένη· αὐτὸ τὸ παραμῦθι γιὰ τὴν προκοπὴ τῆς!  
Μέρα καὶ νύχτα, ἐκεῖ κάτου, μακρὰ, ἐκεῖνο μ' ἔθρεφε . . . ἔ-

βλεπα μπροστά μου, ὅλη τὴν ὥρα, τὰ δυγτυλάκια τῆς τρυπημένα, ματωμένα ἀπὸ τὴ βελόνα . . . ἄχ, κάθε βράδυ! . . . κάθε βράδυ, κάθε νύχτα, ὅταν οἱ ἄλλοι ἀποκοιμιώντανε, μὲ τὴ σάλπιγκα, ἐγὼ ξαγρῦναγα, μητέρα! συλλογιζόμουνα . . . πασπάτευα τὰ μπράτσα μου . . . ἂν ἦτανε γερά! Κι' ὅταν ὁ ὕπνος μ' ἔπερνε, καμμιά φορά, τὸ χάραμα . . . ὄλο τὸ ἴδιο τῶννειρο! Πῶς ἦρθα . . . νά . . . πῶς δούλεψα γερά . . . πῶς τὴ λευτέρωσα ἀπὸ τὴν ταπεινὴ δουλειά . . . νὰ κάνει μιὰ δική της . . . πῶς ἔχεισα καινούργιο σπίτι καθαρὸ γιὰ κείνη καὶ γιὰ ὄλους! . . . [Ἄξαφνα σὲ λυγμούς] Ἄχ, μητέρα! . . . μητέρα! τί ἐκάματε! τί ἐκαμες! [κλαίει].

ΞΕΝΟΥΛΑ, σασισμένη τάχα.

Χριστὸς καὶ Παναγία! Παιδάκι μου . . . τί ἔχεις; τί ἐκάμαμε;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἀνάμεσα σὲ κλάματα.

Μητέρα! . . . Ἡ Καλιόπη . . . εἶνε μιὰ τοῦ δρόμου!

ΞΕΝΟΥΛΑ, προσποιητὸ θάμπωμα.

Παιδάκι μου . . . ὄνειρο εἶδες; ποιὸς σοῦ τῶειπε;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, μὲ φρίκη.

Τὴν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου: ναί . . . μὲ τὰ μάτια μου ἀπόψε! ἀπόψε! . . . δὲν πάει μισὴ ὥρα . . . μὲ τὰ μάτια μου . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ, τάχα ντροπιασμένη.

Ἄλλοίμονό της! Ἄχ, παιδάκι μου, καὶ ποῦ; ποῦ τὴν εἶδες τὴν καταραμένη; αἶ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, μὲ φωνὴ πνιγμένη.

Εμαλλιασμένη.. μεθυσμένη.. μέσα σ' ἕνα ἀμάξι, νὰ τραγουδάει σὰν καφεσαντανίστρα, ἀνάμεσα σὲ παστρικούς γλεντζέδες... ἄχ δὲν εἶτανε μάτια νὰ μὴν ἔχω; [κλαίει]

ΞΕΝΟΥΛΑ, κομικά

Κι' ἐγώ... κι ἐμένα δὲν εἶτανε νὰ εἶμαι κουφή ἀπὸ τὴν κούνια; Μὰ . . . εἶδες; εἶδες καλὰ παιδάκι μου; Μὴν εἶταν ἄλλη;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Ἄλλή! Τὴν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου, σοῦ λέω! Βάρεσα τὸ κατόπι της..

ΞΕΝΟΥΛΑ, τάχα ξιπασμένη,

Ποπὸ ντροπὲς! κι' αὐτὴ, παιδάκι μου, αὐτὴ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Καθὼς μὲ νοιώσανε βαρέσανε κι' ἐκεῖνοι... μοῦ γλυστρήσανε μέσα στὸ ἀνακάτωμα τοῦ κόσμου... Σὰ λυσσαγμένος φέρνω γύρα τὰ περιβόλια ὅπου φωνές, ὅπου βραχνὰ τραγοῦδια· κάθε τραγοῦδι καὶ μαχαίρι! ὅπου συχαμερὰ γλεντοκοπήματα καὶ μεθυστάδες, μὴν τύχει καὶ τὴν ἀπαντήσω . . . [σ' ἀπελπισία] Ἄχ, μητέρα! μητέρα!...

ΞΕΝΟΥΛΑ, τάχα λυπητερά.

Καὶ δὲν τὴ βρήκες . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, κουρασμένα

Ἄχι . . . ἀνοιξε ἡ Γῆς καὶ τὴν κατάπιε!

[Μικρὴ παύση]

[Νέα ἐκρηξή] Μητέρα!... μὰ εἶν' ἀλήθεια πῶς . . . εἶν' ἀλήθεια πῶς σὰς ξεγελοῦσε, τόσον καιρό, χωρὶς νὰ νοιώσετε, χωρὶς χωρὶς νὰ ἀρετ' εἶδηση; ἢ μὴν τύχει καὶ... [τῆς ρήχνει μιὰ ματιὰ γεμάτη φριχτὲς ὑποψίες].

ΞΕΝΟΥΛΑ, προσποιητὴ ντροπή.

Παιδάκι μου... σὲ μένα;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Μητέρα. . . μητέρα μου, συμπάθαμε! Μὲ κάνετε νὰ μὴν πιστεύω τίποτα! Μὰ τότες . . . τότες πῶς δὲν τὸ ξετάσατε ποτὲς ἂν πάει στὴ δουλειά της, ἂν κυττάει τὸν ἴσο δρόμο; πὲς μου;

ΞΕΝΟΥΛΑ, προσποιητὴν ἐκπληξή

Μὰ τί; ψέματα εἶνε τάχατες καὶ τοῦτο; Μεγάλος εἶσαι σατανᾶ μὰ τὴν ἀλήθεια! Δὲν πάει, τάχα, στὴ μοδίστρα;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, μὲ θυμό,

Ψέματα . . . ναί! ψέματα! Μὲ ψέματα χορταίνετε Δὲν τὴν ξέρει, δὲν τὴν εἶδε! Δὲν ξέρει οὔτε τῶνομά της!

ΞΕΝΟΥΛΑ

Ἄλλοίμονο! Σοῦ τῶπε μὲ τὸ στόμα της; . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, χαμηλά.

Ἡ ἴδια. Οἱ φίλοι καὶ οἱ ξένοι . . . ναὶ οἱ ξένοι! ὅλος ὁ κόσμος! Δὲν εἶν' αὐτὰ μονάχα . . . ὄχι! Εἶπε κι' ἄλλα . . . κι' ἄλλα! [τὴν κοιτάει χαρακτηριστικά].

ΞΕΝΟΥΛΑ, ἐκπληξη καὶ φόβο,

Κι' ἄλλα Θεοῦλη μου! τί σοῦ λαν τάχα;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, κλαίγοντας

Μητέρα! . . . μητέρα! . . . δὲν ἔχω στόμα νὰν τὰ 'πῶ . . . δὲν ἔχω μάτια πειὰ νὰ ἰδῶ τὸν κόσμο! πάει..

ΞΕΝΟΥΛΑ, κωμικά.

Ἄλλοίμονο! καὶ κρῆμας τὴν ἀναδροφή! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ὀρθιος μὲ θυμό.

Μιλᾶς . . . μιλᾶς γιὰ τέτοιο πράγμα ἐσύ; μπορεῖς . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ, συγκινημένη.

Πές μου . . . πές μου κι' ἄλλα. ἔχεις δίκιο γιατί κοντεύω νὰ ξεχάσω τίνας εἶμαι κόρη, ὅπως ἐκατάντησα . . . [κλαίει] ἔχεις δίκιο γιατί δὲν ξέρεις πῶς . . . σὲ ποιὸν τρόπο ἄλλαξα ἴδῶ μέσα γιὰ νὰ σᾶς ταιριάξω! ναὶ, γιατί δὲν εἶμουναι καὶ μαθημένη. . . Στὸ σπίτι μας χρονοῦν ἀρχοντικὸ εἶμουναι σωστή βασιλοπούλα . . . ἄς ὄψεται ὁ πατέρας σου! Ἐέχασα ναὶ . . . ὁ ἄνθρωπος ἀλλάζει! ὕστερα ἴπὸ τόσα . . . κύταξέ με! ἂν μ' ἤξερες μικρή. . . δὲ θὰ μ' ἐγνώριζες. Τρίφτηγα, γέρασα πρὶν τῆς ὥρας μου . . . τρομάζω νὰ κατρεφτιστῶ! τρομάζω . . . [σκουπίζοντας τὰ δάκρυά της]. Μιλᾶω γιὰ τὴν ἀναδροφή καὶ μου τὸ λές . . . Καὶ τί; ποιὸς ἄφησε ποτέσ σι' ἀληθινὰ νὰ κάμω αὐτὸ πού ἤθελα; . . . ὅλοι νομίζουνε πῶς θέλω τὸ κακό τους . . . καὶ πάλι. Μὴ δὲν τὴν ἔντυσα σὰν πριγκηπέσσα, μ' ὅλες τίς γκρίνιες αὐτουνοῦ τοῦ πρόστυχου; [δείχνει τὸ Μάρκο] ὁποῦ τὴν ἤθελε σὰ δούλα; Μὴ δὲν τῆς ἔμαθα χορό; Δὲ θὰν τῆς μάθαινα καὶ πιάνο; . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ μικρὸ χαμόγελο.

Μητέρα . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ

Ναὶ . . . μπορεῖ καὶ πιάνο ἀκόμα. . . σοῦ φαίνεται παράξενο; [πηγαίνοντας βιαστικὴ στὸ τραπέζι] Νὰ . . . σήμερα . . . τώρα δά . . . [ἀνοίγει μὲ βία τὸ δεματάκι] μὴ δὲν τῆς ἔφερα καὶ γάντια κρουφὰ ἴπὸ τὸν πατέρα σου; [τοῦ δείχνει ἓνα ζευγάρι γάντια μὲ ἀστεία περηφάνεια].

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἐκπληκτος

Μητέρα . . . καὶ πού τὰ βρήκες τὰ λεφτὰ τὴν ὥρα πού πνιγόμαστε;

ΞΕΝΟΥΛΑ, ξεροκαταπίνοντας

Οἰκονομία ἔτσι ἀπὸ τὸ ψόνιο . . . Λίγ' ἀποδῶ, λίγ' ἀποκεῖ. . . εἶνε αὐτὸ . . . πού δὲ φροντίζω! Ἄλλη ἔπρεπε νάχατε! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, πέφτοντας κουρασμένος στὸ κάθισμα.

Ἄλλοίμονο! Ἄλλοίμονο, μητέρα! τώρα τὸ νοιάθω. γιὰ τὴν τιμὴ, γιὰ τὴν ἀληθινὴ δουλειά, καὶ γιὰ τὸν ἴσο δρόμο . . . ποιὸς τῆς εἶπε; ναὶ . . . μητέρα! τῆς εἶπες τίποτα ποτὲ; μποροῦσες νὰν τῆς πῆς;

ΞΕΝΟΥΛΑ, πειραγμένη.

Ἐγώ; . . . σοῦ οἶχνω δίκιο καὶ ποιὸς τῆς ἔμαθε τὸ μῦθο γιὰ τὸ μερμηγκι, καὶ τὸ τζιτζικα, πού τραγουδοῦσε δλάκερη μιὰν ἄνοιξη; ποιανοῦ ἐμάλιασε ἡ γλώσσα του νὰ λέει γιὰ τὴν τιμὴ γιὰ τὴ φωτιά καὶ τὸ νερό, πού . . . βγήκανε περίπατο μιὰ μέρα; Ἐχεις δίκιο, γιατί ἔλειπες . . . μὰ νὰ ὁ θεὸς κι' ἄς κρίνει!

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἀπελπισμένος

Ἄλλοίμονο! Ἄλλοίμονο μητέρα! . . .

[Μικρὴ παύση]

[Ἀκούγεται τραγοῦδι σιγανὸ καὶ περπάτημα τοῦ Μανώλη].

ΞΕΝΟΥΛΑ Ἄφου τ' ἀφουγκράζεται

Ὁ πατέρας σου! [κρύβοντας, βιαστικά, τὰ γάντια στὸ συρ-

τάρι τοῦ κομοῦ] φεύγα... φεύγα παιδάκι μου.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ δύστροπα

Καί... γιατί ;

ΞΕΝΟΥΛΑ

Θέλεις τὰ πρωινά ; θέλεις νὰ γίνουμε ὀρεζίλι ;

ΞΕΝΟΥΛΑ προκλητική, μισοκλαίοντας

Φεύγα μὴν τύχει καί... ἄσεμε νάντου τὰ πῶ μονάχη μου, μὴν τύχει καὶ πιαστῆτε... ἄχ καὶ πῶς νάντου τὰ πῶ ! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ βγαίνοντας ἀπὸ τὴν πρώτη θύρα ἀριστερά.

Ἄχ, σπίτι ! σπίτι ! . . .

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΞΕΝΟΥΛΑ ΜΑΡΚΟΣ Κοιμισμένοι

Φαίνεται στὴν κεντρικὴ θύρα ὁ Μανώλης. Τὸ καπέλο του στραβά. Στὴν κουμπότροπα τριαντάφυλλο.

ΜΙΚΡΗ ΠΑΝΤΟΜΙΜΑ

ΞΕΝΟΥΛΑ: μόλις τότε βλέπει τρέχει γλήγορα μὲ τις μύτες τῶν παπουτσιῶν της κοντά του. Τόνη πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ ὀίχνοτας ματιὰς πρὸς τὴν πρώτη θύρα ἀριστερά πού μόλις ἔκλεισε, πίσω ἀπὸ τὸν Ἀναστάση, καὶ πρὸς τὸ Μάρκο, πού κοιμᾶται, τοῦ κάνει κίνημα, νὰ μὴ μιλάει.

ΜΑΝΩΛΗΣ Βγάζοντας τὸ καπέλο του, ζητάει νὰ μάθει μὲ μιὰ χειρονομία πού λέει : «τί τρέχει;»

ΞΕΝΟΥΛΑ : Μὲ τις ἴδιες προφύλαξες τὸν ἀκολουθεῖ καθὼς προχωρεῖ καὶ τοῦ δίνει νὰ καταλάβει μὲ χειρονομίες πῶς ὁ Ἀναστάσης εἶνε μέσα.

ΜΑΝΩΛΗΣ μὲ ἀδημονία τῆς γνέφει νάν του πεῖ. Τρεκλίζει.

ΞΕΝΟΥΛΑ, πολὺ χαμηλά, σὲ χειρονομίες ἀνάμεσα.

Ἄσ' Ἀναστάσης...τὴν Καλιόπη...σ' ἐν' ἀμάξι.

ΜΑΝΩΛΗΣ, τραυλίζοντας, χαμηλά κι' αὐτός.

Φτού !... Ὅλο καὶ ἀνορθογραφίες ! Στραβομάρα εἶχε νὰ πάει νὰ πέσει...θὰ μου χαλάσει τὴ δουλειὰ μὲ τις ἀτζαμωσύνες της!.. [ἀκόμα χαμηλότερα δείχνοντας κατὰ τὸν Ἀναστάση]. Καί...εἶπε τίποτα γιὰ μένα τὸ ἀγρίμι; αἶ;

ΞΕΝΟΥΛΑ, κἀνοντάς του νόημα νὰ μιλάει χαμηλότερα.

Μὲ μένα... μὲ μένα τᾶχει...κι' ἔκλαιγε !

ΜΑΝΩΛΗΣ χαμηλώνοντας τὴ φωνή.

Καί...κοιμᾶται τώρα ; αἶ ;

ΞΕΝΟΥΛΑ τὸ ἴδιο

Ἄχι· τώρα μπῆκε . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὸ στήθος πρῶτα. Σὰ συλλογισμένος. Ὑστερα, ξυπνῶντας, ἄξαφνα σὰν κἀτι νὰ βρῆκε. Μὲ μεγάλη φωνή, θυμὸ προσποιητό, καὶ πάντα τραυλίζοντας.

Ἄ, τὴν ἀλεποῦ...τὴν ἄτιμη ! Ποῦ εἶνε ; αἶ ; ποῦ εἶνε ; πές μου ! Ποῦ εἶνε νὰν τὴν σκίσω . . . σὰν τραπουλόχαρτο θενὰν τὴ σκίσω . . . ναί ! . . . [περπατᾷ, τρεκλίζοντας, βαρεια, ἐπίτηδες ν' ἀκούγεται. Πρὸς τὴν Ξενοῦλα χαμηλά]. Ἐφερεις τίποτα ψιλὰ;

ΞΕΝΟΥΛΑ χαμηλά

Ναί...ἀπὸ τὸν παλαιό...τάχατες δανεικά ἔκεινος εἶνε, ξέρεις, πρόθυμος . . . [δυνατά, ἐπίτηδες ν' ἀκούγεται]. Ἀκόμα δὲν ἦρθε ἢ κοψόχρονη ! ἄχ, καὶ νὰν τὴν ἔκοβ' ὁ θεός ! [χαμηλά] κλοῦβια κι' ἄπιαστα ! . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ δυνατά

Καλύτερα νὰ εἶχε φάει ἓνα μαγκάλι κάρβουνα, παρὰ πού τ' ἀποφάσιζε νὰ γένει παρανόημα τῆς κοινωνίας καί . . . νὰ μου τρουπήσουνε τὰ ξύλα τὸ τίμιο καπέλο μου ! [χαρακτηριστικὴ χειρονομία]. Κῦμα θὰ πάει τὸ αἷμα ἐδῶ μέσα ! [χαμηλά, πλησιάζει]

ζοντας τὴν Ξενοῦλα] Δὸς μου τὰ τὸ λοιπὸν νὰ τελειώνουμε! [πέ-  
ρνει καὶ λεπτὰ πὸν τοῦ δίνει. βάζοντάς τα στὴν τσέπη του στρέ-  
φει πρὸς τὴ θύρα πὸν ἔχει μπεῖ ὁ Ἀναστάσης. Φωνὴ μεγάλη.  
χειρονομίες ἀστεῖες:] Ναι...μπορεῖ νὰ πίνω...ὅπως λένε μερικοὶ...  
τὰ λεφτά μου χαλάω καὶ τὸ σκότι μου...ἀκριβῶς! μπορεῖ καὶ νὰ  
χρωστάω... [δυνατώτερα μ' ἔξαψη] γιὰ τὴν τιμὴ μου... γιὰ τὴν  
τιμὴ μου... γιὰ τὴν τιμὴ μου ὅμως... ποιὸς ἔχει νὰ μου πεῖ;  
Αἶ; ποιὸς ἔχει νὰ μου πεῖ ὅσα μεσήμερα;

ΞΕΝΟΥΛΑ δυνατὰ

Κανείς... κανείς ἀλήθεια!

ΜΑΝΩΛΗΣ φορῶντας τὸ καπέλο του.

Σκασμός! σκασμός! [τῆς κάνει νόημα πὸς δὲν τὸ λέει στ'  
ἀλήθεια]. Τί ἤθελα... νὰ πῶ; ναί... πάω, πάω νὰν τὴν εὔρω,  
ἄχ! Θὰ γίνεῖ παράδειγμα καὶ... πάταγος τῆς οἰκουμένης! [χα-  
μηλά] ἔχε τὸ νοῦ σου... πάω νὰ διορθώσω τὴ δουλειά· θέλω  
νὰν τήνε κατηγήσω... ἔχε τὸ νοῦσου [χαμηλά, σὰ μόνος] ὅλα  
μοῦ πᾶν ἐνάντια! Φτοῦ!... [βγαίνει τρεκλίζοντας].

ΣΚΗΝΗ Δ'

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΞΕΝΟΥΛΑ καὶ ὁ ΜΑΡΚΟΣ  
πάντα κοιμισμένοι

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, προβάλλει, μὲ πικρὸ χα-  
μόγελο στὰ χεῖλη.

Πάει τώρα νὰ... μεθύσει;

ΞΕΝΟΥΛΑ, τάχα ντροπιασμένη, μιξοκλαί-  
γοντας

Παιδάκι μου... τὸν πατέρα σου... δὲν τ' ἄκουσες; Πάει  
νὰν τὴ σφάξει... ἄχ! δὲν τ' ἄκουσες;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, προχωρεῖ καὶ κάθεται\*  
Πικρά:

Τ' ἄκουσα ναί... Μὰ θὰν τὸ θυμηθεῖ;

ΞΕΝΟΥΛΑ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο

"Ἔτσι... γιὰ τὸν πατέρα σου;...

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἄξαφνο θυμὸ

Πᾶψε! Δὲ θέλω πειά... τ' ἀκοῦς;

ΞΕΝΟΥΛΑ σατισμένη

Μὰ τί ἔχεις; ποιό;...

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ τὸ ἴδιο

Αὐτὸ... πὲς τὸν καλύτερα μὲ τ' ὄνομά του!... [σκεπάζον-  
τας τὸ πρόσωπο] Μητέρα, μητέρα! [λυγμοί].

ΞΕΝΟΥΛΑ, ταραγμένη. Ντροπιασμένη  
ἀληθινά.

Τί πράγματα! Ἄχ, μέρα καὶ ἡ ἀποψινὴ!

[Μικρὴ παύση]

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΟΙ ΑΠΑΝΩ καὶ Η ΚΑΛΙΟΠΗ

Στὴν κεντρικὴ θύρα φαίνεται ἡ Καλιόπη καὶ ἀκουμπάει νὰ μὴν  
πέσει. Τὸ καπέλο της εἶνε στραβὰ καθισμένο στὸ κεφάλι της.  
Τὰ μαλλιά της ἄταχτα, τὸ πρόσωπο ξαναμμένο, τὰ μάτια βα-  
σιλεμένα. Στὸ ἓνα χέρι κρατεῖ ἓνα μπουκέτο. Στὸ ἄλλο ἔχει πε-  
ρασμένο τὸ τσαντάκι της. Τὸ φόρεμά της εἶνε λερωμένο. Στέκει  
δειλιασμένη, μὲ τὸ κεφάλι γυρτό. Ὁ Ἀναστάσης δὲν τὴν βλέ-  
πει. Ἡ Ξενοῦλα βλέπει μόνο καὶ ἀπομαρμαρώνεται, ἀπ' τὴν  
τρομάρα, γιὰ μιὰ στιγμὴ, μνέσκοντας μὲ μάτια ὀρθάνοιχτα καὶ  
καὶ τὸ στόμα. Εἶναι ἐτοιμὴ γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, βλέποντάς τὴν ἄξαφνα,  
καθὼς ξεσκεπάζει τὸ πρόσωπό του. Ὁρθὸς καὶ ἄγριος. Φωνὴ  
πνιγμένη.

"Ατιμὴ! ἐσύ; δῶ πέρα; [ὀρμίζει κατ' ἀπάνω της]

ΞΕΝΟΥΛΑ, πέφτοντας στὴ μέση, μὲ τὰ  
χέρια ὀμπρός, περίτρομη.

Γιὰ τὸ θεό, παιδί μου!... μή! ἔμένα σφάξει!... καλύτερα  
ἔμένα! [κλαίει].

ΚΑΛΙΟΠΗ, τραυλίζοντας.

Ναί . . . σφᾶξε τὴ μητέρα καλύτερα . . . δὲ θὰ μοῦ κατοφανεῖ καθόλου! [τῆς φεύγει τὸ μπουκέτο, ἀπὸ τὰ χέρια].

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, συνέχεται ἀπὸ τὴν πρώτη ταραχή.

Ἔλα μέσα! Αὐτὸ ποῦ θέλεις . . . ἔλα μέσα λέω! . . .

ΚΑΛΙΟΠΗ, πάντα τραυλίζοντας.

Φοβᾶμαι! . . . Εἶσαι σὰ δικαστήριο!

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, κάθεται βαρὺς. Πικρά, φωνὴ πνιγμένη.

Φοβᾶσαι! τί ἔχεις πειὰ νὰ φοβηθεῖς; Ἔλα μέσα! . . . ἔλα μέσα γιατί! . . .

ΚΑΛΙΟΠΗ, προχωρεῖ δειλὰ προσπαθώντας νὰ περπατεῖ ἴσα, χωρὶς νὰ τὸ κατορθώνει, ἂν καὶ τὴ βοηθάει ἡ Ξενοῦλα, ὑποστηρίζοντάς τὴν, ἀπὸ πίσω. Πέφτει σὲ μιὰ κρέκλα. Τὸ κεφάλι πίσω, τὰ μάτια μισοκλεισμένα.

Ἄχ, τὸ κεφάλι μου! . . . [σὲ παραμιλητὸ μέθης] Οὐφ! τί μύλος! σωστός! Σπίτια, μαγαζιά, δέντρα, λουλούδια, ἄνθρωποι κι' ἀλόγατα . . . ἄνου-κάτου, ὅπως τύχει! [λιγοψυχισμένη] Ἄχ . . . λίγο νερό! . . . [Ἡ Ξενοῦλα πάει νὰ τῆς φέρει]

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, τὴν κυττάζει, περίλυπος, μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια. Ὑστερα τὴν πλησιάζει· κάθεται κοντὰ τῆς. Μ' ἄξαφνη τρυφερότη.

Καλιόπη . . . μ' ἀκοῦς; μπορεῖς ν' ἀκούσεις;

ΚΑΛΙΟΠΗ, τὸ ἴδιο· σὲ νύσταγμα μέθης.

Σ' ἀκούω . . . μέσα σὲ δυνατὴ βροχὴ κι' ἀγέρα! . . . οὐφ, τί χλαλοή!

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, κίνημα θλιβερὸ τῆς κεφαλῆς.

Τὸ φουστάνι σου ποῦ τὸ λέρωσες; ποῦ ἐλερώθηκες; Θυμᾶσαι νὰ μου πεῖς;

ΚΑΛΙΟΠΗ, τὸ ἴδιο.

Ὅχι . . . δὲ θυμᾶμαι· δὲν ἐλερώθηκα, μόν ντιέ! . . . λίγη σαμπάνια! Θὰ στεγνώσει . . . ἤπιες ποτὲ σαμπάνια;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, συλλογισμένος.

Τί λέει! ἄχ, τί λέει . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ, μὲ τὸ νερό.

Φαρμάκωσε . . . φαρμάκωσε . . . μ . . .

ΚΑΛΙΟΠΗ, πίνοντάς το.

Ἄχ, δροσιά . . . ἐσβύσανε τὰ κάρβουνα! . . . δὲν ἔχει ἄλλο;

ΞΕΝΟΥΛΑ, σὰ νὰ βιάζεται νὰ τὴν πάρει, νευρικά.

Ὅχι, ὄχι . . . ἐκεῖ νὰ καίγειςαι! . . . Ἔλα νὰ σὲ βάλω νὰ κοιμηθεῖς . . . μαῖμοῦ: καὶ αὔριο σοῦ δείχνω, αὔριο! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, αὐστηρά.

Ὅχι μητέρα . . . θέλω νὰν τῆς πῶ . . . θέλω ν'ἄρθει στὰ καλά τῆς.

ΞΕΝΟΥΛΑ.

Ναὶ . . . κάμε ὅπως ξέρεις· ἐγώ . . . [συμπληρώνει ἀόριστα μὲ χειρονομία. Μακραίνει καὶ κάθεται κοντὰ σὲ τρυπέξι σὰ φοβισμένη]

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, τρυφερά.

Καλιόπη . . . ἀδεροφούλα μου . . . μικρούλα . . . ἄχ, καταλαβαίνεις; Θυμᾶσαι, πές μου, πρὶν νὰ φύγω . . . μὲ τὴν ποδίτσα καθαρὴ, νοικοκυρούλα, μὲς τὸ σπῖτι . . . τὸ θυμᾶσαι τὸν καιρὸ ποῦ δὲν ἐσήκωνες τὰ βλέφαρα . . . καταλαβαίνεις; πές μου καταλαβαίνεις; πές μου καταλαβαίνεις πὼς εἶσυνα καὶ ποῦ κατάντησες;

ΚΑΛΙΟΠΗ, θρηνητικά.

Καταλαβαίνω, μάλιστα, καταλαβαίνω . . . θέλεις νὰ με σκοτώσεις! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, τρυφερά.

Νάσε σκοτώσω! ἐγώ; ἐγώ; Ὅχι πεθαμένη . . . νύφη σὲ δνειρεύτηκα! Νὰ σου δώσω ἓνα νοικοκύρη, ποῦ τὸν ἐδιάλεξα μὲ

νοῦ... νὰ δουλέψω μ' ὅλη μου τὴν καρδιά καὶ μ' ὅλη τὴ δύναμή μου, γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ νοικοκυρά, βασίλισσα στὸ σπῖτι σου... ἕνα σπιτάκι καθαρὸ... πές μου δὲν τ' ἀποθύμησε ἡ καρδιά σου τέτοιο πρᾶμα; [χαμηλότερα] πές μου δὲ σολλογίστηκες νὰ παντρευτεῖς, σὰν κάθε ἄλλη... δὲν ἀγάπησες... τίποτα δὲν ἀγάπησες;

ΚΑΛΙΟΠΗ, ἀνάμεσα σὲ κλάματα.

Ναί... ναί... τότε, μιὰ φορά... ὅταν τὰ χέρια μου εἴτανε πληγιασμένα, ἀπὸ τὴν ἀλισίβα... τότε μιὰ φορά... ἄχ, μοντιέ!.. κάποιον ἀγάπησα... ἔνανε... ἔτσι σὰν κι' ἐσένα...

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, γοργά.

Καὶ δὲν τὸν ἀποθύμησες... γιὰ νὰν τὸν πάρεις;

ΚΑΛΙΟΠΗ τὸ ἔδιο

Ἄχ... θεέ μου! κάτι ἀξίζει καὶ ἡ ὠμορφιὰ στὸν κόσμον...

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, μὲ φορῆκη. Χαρακτηριστικὴ

ματιὰ τῆς Ξενοῦλας.

Μητέρα τὴν ἀκοῦς;

ΞΕΝΟΥΛΑ φοβισμένη

Παιδάκι μου... ἀκούω τὴ σαμπάνια! Μὰ δὲν τὴ βλέπεις πὺν εἶνε μεθυσμένη;

ΚΑΛΙΟΠΗ τραυλίζοντας

Μάλιστα... μεθυσμένη εἶμαι μεθυσμένη ἀπὸ τὸ μεθυσμένο μαθαίνεις τὴν ἀλήθεια! ναί... εἶμουνα ἐν' ἀγρίμῳ... ἐσὺ μοῦ ἀνοιξες τὰ μάτια... ἐσὺ δὲ μ' ἀνοιξες τὰ μάτια; ἐσὺ δὲ μοῦπες πὺν εἶμαι γεννημένη γιὰ μεγάλη κυρία μὲ φτερά;... [κλαίοντας] ἀλήθεια... ἀλήθεια εἴτανε! πὺν ἐγελάστηκα τί φταῖς; ἄς εἶχα καὶ τὸ νοῦ μου... δὲ θέλω νὰν τὰ πάρεις ὅλα ἀπάνω σου!..

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ὄρθιος, κατάπληκτος.

Μητέρα!... μητέρα! [μὲ λυγμούς]. Δὲν εἶνε παιὰ ἐλπίδα!... [σκεπάζει τὸ πρόσωπο] καμάρωσε τὰ ἔργα σου!..

ΞΕΝΟΥΛΑ σαστισμένη

Παραμιλάει... παιδάκι μου θὰ παραμιλάει ἄλλο δὲν εἶνε!...

ΚΑΛΙΟΠΗ, ἀνακάθεται, σὰ νὰ ὑνέφερε κάπως.

Ἄχι! ὄχι ὅλα τῆς μητέρας! ὄχι! πάντα γιὰ τὸ καλὸ μου φρόντιζε... νὰ παντρευτῶ. [δυνατὰ] ὄλο τὸ φταῖξιμο εἶνε τοῦ πατέρα... ὄλο τὸ φταῖξιμο ἐκεῖνος τῶχει! [κλαίει] ἐκεῖνος ἤθελε πολλοὺς καὶ πλοῦσιους... γιὰ νὰ μεθοκοπάει... χωρὶς νὰ κάνω οὔτε τὴν προῖκα μου!...

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ μὲ φορῆκη φωνὴ πνιγμένη,

Ἄληθεια εἶν' αὐτό; εἶμαι στὰ... καταστήματα; Μητέρα!..

ΞΕΝΟΥΛΑ, περίτρομη, πιάνοντας τὰ μάγουλά της.

Ἄ... ἡ ξεμουλιασμένη! Ἐπαλάβωσε! Ψέματα! μὴν τὴν πιστεύεις... εἶνε ψέματα!

ΚΑΛΙΟΠΗ, ὄρθια, ὕφος μόρτικο

Ρὲ... ἄστα! ἄστα παιὰ, πὺν θὰν του κάνεις καὶ τὸ δικὴ γόρο!... γιὰ τίς καμουτσικιές πὺν τρῶς!... [μὲ ὀργή] Θέλεις νὰν τόνε κρύψεις;... ὅμως ἐγὼ εἶμαι πνιγμένη ὅσασε τὸ λαιμό! πές μου, ποῖος εἶν' ὁ αἴτιος... ὁ αἴτιος πὺν δὲν παντρεύτηκα; ἤθελε νὰ με στέλνει νὰν τοῦ φέρνω... [κλαίοντας]. Πόσες φορές... τὰ ξέχασες; πόσες φορές στὸν ἴδιον τόπον ἔδῶ... πόσες φορές ἄρρωστη καὶ ἀνόρεχτη, μὲ κλάματα, δὲν ἔπεσα στὸ πάτωμα... πὺν μὲ φοβέριζε πὺν; θὰ με σφάξει... ἂν δὲν πάω; πόσες φορές δὲ μοῦπες... δὲν ἔκλαψες καὶ σὺ... νὰ με παρακαλᾷς!..

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ μὲ φορῆκη

Κ' ἀπόψε ἔκεινος σ' ἔστειλε;...

ΚΑΛΙΟΠΗ

Ἐκεῖνος ναί... [τοῦ δίνει τὸ τσαντάκι] νὰ καὶ τὸ τσαντάκι, νὰ... πεντάρια δὲν ἐκράτησα, πεντάρια... γιὰτί ἐγὼ τὸ ξέρω... ἐγὼ!...



ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἀνοίγοντάς το καὶ βλέπον-  
τας μέσα μένει μετὸ στόμ' ἀνοιχτό, σὰν ἀπολιθωμένος· φωνὴ  
πνιγμένη.

Καὶ σύ ; ἐσὺ μητέρα ;

ΞΕΝΟΥΛΑ, θλιβερά.

Τὸ καμουτσί του νὰ θωπήσεις... τὰ κρέατά μου εἶναι μαῦρα !...

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ.

Καλά . . . πὼς δὲν τοῦ ἀντιστάθηκαν . . . πὼς δέ μου εἶπες  
τίποτα . . . ποτέ ;

ΞΕΝΟΥΛΑ. τὸ ἴδιο.

Τί νὰ σου πῶ, πού ἡ ζωὴ μου κρέμεται στὰ χέρια του ; . . .  
τί νὰ σου πῶ ; νᾶξερεις πόσα κλάματα ἔχω χυμένα κάτι νύχτες,  
μοναχὴ, κρυφὰ ἀπ' ὄλους μέσα 'κεῖ, κι' αὐτό . . . χρόνια δάκρυα !  
Καὶ δὲ μιλάω . . . εἶναι ἄντρας μου.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἔξωφρ ενῶν.

"Ατιμος, τὸ λοιπόν, καὶ μετὴ θέλησὴ του ; . . . Για λεφτά !  
[λυγμοί. "Αξαφρα σκουπιῶντας μετὴ βία τὸ Μάρκο] Μπάριμπα !  
Μπάριμπα Μάρκο !

ΜΑΡΚΟΣ, πετάγεται σαστισμένος, ἀπὸ τὸν  
ὑπνο.

Τί εἶναι ; τί τρέχει ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, δείχνοντάς του τὸ τσαν-  
τάκι. Μετὴ ἄγριες κραυγές.

Μπάριμπα Μάρκο . . . βλέπεις ἐδῶ . . . τᾶχουμε πωλημένα  
ὄλα . . . ὄλα ! ὄλα . . . γιὰ λεφτά ! [λυγμοί].

ΜΑΡΚΟΣ, μετὴ χασμουρητὸ χωρὶς νὰν τὸ  
πολυκαταλάβει, κυττάζοντας ἠλίθια τρι-  
γύρω του.

"Α . . . αὐτὸ εἶνε παλαιὰ δουλειά . . . δὲν τᾶπαμε πρωτῆτερα ;  
[ξαναπέφτει].

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, μετὰ μάτια ὀρθάνοιχτα. Σὰν  
κεραυνόπληχτος, καρφώνεται στὸν τόπο.  
Μετὴ φωνὴ πνιγμένη :

Καὶ σύ ; καὶ σύ ; [ὑποχωρεῖ σὰν τρομαγμένος].

ΑΥΛΑΙΑ

---

## ΜΕΡΟΣ Γ'.

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ : όπως στο δεύτερο μέρος. Μισή ώρα κατόπι. Ο Άναστάσης, καθιστός, έχει ακουμπισμένα τα χέρια στο τραπέζι και το κεφάλι ανάμεσά τους· φαίνεται σαν να τον έχει πάρει εκεί δά ο ύπνος.

### ΣΚΗΝΗ Α'.

#### ΑΝΘΟΥΛΑ—ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ—ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Από την κεντρική θύρα, λίγες στιγμές, μετά το άνοιγμα της αὐλαίας ή Ἀνθούλα μπάζει τὴ Δευτερίτσα, ἀπάνω στ' ἀμάξι της, σπρώχνοντάς το. Τὴν ἀφήνει λίγο πειὸ μπρός, ἀπὸ τὴ θύρα καὶ προχωρεῖ μόνη της, θυμωμένη καὶ ῥίχνοντάς της ματιὲς ἀνάλογες,

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, θρηνητικά.

Κορούλα μου . . . κορούλα χρυσή ! γιατί ; . . .

ΑΝΘΟΥΛΑ, πείσμα παιδιάτικο

Ἔτσι ἔτσι τὸ θέλω . . . ναί !

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, κάνοντάς της νόημα νὰ μιλάει χαμηλά νὰ μὴν ξυπνήσει ὁ Ἀναστάσης.

Πήγαινε με . . . ὡς ἐκεῖ δά ! . . . [τῆς δείχνει κατὰ τὸν καναπέ].

ΑΝΘΟΥΛΑ, πεισματάρικα.

Ὅχι ! ὄχι ! Δέσε πάω ! . . . δέσε πάω ! πήγαινε μονάχη σου ! ναί ! πήγαινε μοναχή σου ! . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, χαμηλά.

Παιδίκι μου . . . γιατί ;

ΑΝΘΟΥΛΑ, μὲ πείσμα

Ναί . . . κάνε μου τάχα τὸν ἀνήξερο ! ὄχι ! Ἦθελα νὰ σ' ἄφηνα στὸ δρόμο ! Μ' ἔστειλες στὴ γωνιά . . . τάχα γὰ νὰ κυττάω μὴν τύχει καὶ περάσει . . . [κλαυιάρικα] Ναί . . . δὲν καταλαβαίνω λές . . . [θυμὸ παιδιάτικο] Τί ἔκανες στὸ σκοτάδι . . . αἶ ; τί ἔκανες ; λές πὼς δὲν καταλαβαίνω λές . . . ναί ! εἶμαι τρελλή ! . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, πικρά.

Τί ἔκανα ; Μίλαγα γὰ δουλειές . . . [ὡσὰν μονάχη] ἐγὼ τὸ ξέρω . . . ἡ καρδιά μου !

ΑΝΘΟΥΛΑ μισοκλαιγοντας

Ναί . . . μίλαγες γὰ δουλειές ! . . . μίλαγες γὰ δουλειές ! Λές πὼς δὲν ἄκουγα τί ἔλεγες ! [Μιμῆται κωμικά, φωνὴ καὶ σχήματα] «Θεὸς χωρὲς τὰ πεθαμένα σας . . . τὴ σακάτιστα . . . τὴν παράλυτη ἐλεεῖστε χριστιανοί, ἔτσι νὰ σᾶς χαρίζει ὁ Θεὸς τὰ νειᾶτα σας !» ναί, λές πὼς δὲν ἄκουγα ; . . . καὶ νὰ τὸ χέρι σου ! [χειρονομία ζητιανᾶς] Ἄλλοι σὲ βρίζανε καὶ ἄλλοι σοῦ ρίχνανε πεντάρες καὶ παρηγοριές ! Ναί ἄλλη φορὰ δὲν ἔρχομαι . . . καὶ νὰν τὸ ξέρεις ! Μιὰ γειτόνισσα πίσω ἀπ' τὸ παντζούρι . . . ξέρεις τί εἶπε μιὰ γειτόνισσα ποῦ σ' εἶδε ; [μιμῆται] τὴν κακομοῖρα, λέει, πὼς ἐκατάντησε . . . καὶ τὸ κλείσει νὰ μὴ βλέπει ! [Μὲ θυμὸ] καὶ τώρα, θεούλη μου, πὼς θέλεις νὰ μὲ πάρει . . . ἂν τὸ μάθει πὼς ζητιανεύουμε . . . ἂν τύχει καὶ σὲ ἰδεῖ ; [μισοκλαιγοντας] Ναί . . . ἄλλη φορὰ δὲν ἔρχομαι ! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἄξαφνα ὀρθιος. Φωνὴ πνιγμένη.

Ζητιάνα ! Ζητιάνα ἐσύ ; ἐσύ ; [εἰρωνικά]. Ἡ γυναῖκα τοῦ ξακουστοῦ παλικαρά . . . τοῦ πρώτου μὲς τοὺς πρώτους . . . ὅπως τὸ λές καὶ τὸ καυχίεσαι ; Φτοῦ ! . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, συντριμμένη. Μὲ φωνὴ θρηνητική.

Φτύσαμε . . . νάι ! πάλι . . . ὅπως ἐκατήγητσα, ὅπως μὲ καντηήσαν τὰ παιδιὰ μου ! ἐσὺ τὸ λὲς . . . καὶ εἶναι ἀλήθεια ! Δῦριο εἶμαστε στὸ δρόμο ! ἔχετε ὅλοι τὰ χεράκια σας . . . τὰ ποδαράκια σας . . . θὰ βρῆτε μιὰ γωνιά . . . θὰ βρῆτε ὅμως ἐγὼ σακατεμένη, δίχως στήριγμα . . . τί μέλει νὰ γίνω ; [κλαίει].

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἄγρια.

Νὰ πεθάνεις ! νὰ πεθάνεις ! τ' ἀκουσες ; εἶναι καλὸ κρεββάτι πειὰ γιὰ σένα δυὸ πῆγες γῆς . . . καὶ τίποτα βρωμόχορτα γὰ σου κρατᾶν τὸν ἥσκιο . . . νάι . . . καὶ κανένα ξύλο, πού νὰ γράφει ἐδῶ κοιμᾶται μιὰ γρηά, πού πέθανε ! [εἰρωνικά]. Τὰ παιδιὰ σου . . . τὰ παιδιὰ σου ! [μ' ἄξαφνο θυμό]. Στριγλα ! Τὸ καλύτερο ἀπ' ὅλα τῶπνιξες, μὲ τὰ ἴδια σου τὰ χέρια . . . βουτίζει ὁ κόσμος ὅλος ! νάι . . . τὸ πρῶτο σου παιδί . . . γιατί ἤθελε νὰ σου πλύνει τὰ φτιασίδια ἔπο τὸ πρόσωπο καὶ νὰ σου διώξει τοὺς ἀγαπητικούς ! . . . καμάρωσε τοὺς ἄλλους τώρα ! Γιατί ; Γιατί βαρυγκομᾶς πού θὰ σ' ἀφήσουσε στὸ δρόμο ; . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, μὲ φρίκη.

Ἄλλοίμονο. Τὸ λὲς . . . τὸ λὲς κι' ἐσύ ; πιστεύεις πὺς ἐσκότωσα τὸ ἴδιο μου παιδί ; [κλαίει] ἐγὼ ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ.

Ναί, κλάψε ! τὸ ξέρεις καλύτερα ἔπο μένα !

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Ἐγὼ ἢ ὁ πατέρας του πού τὸ ὑποψιαζότανε πὺς εἶταν ξένο ; Αὐτὸ δέ σου τὸ εἶπε ἐκεῖνος . . . ἐκεῖνος πού σου εἶπε ὅλα τὰ παραμύθια τοῦτα ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, μὲ ὀργή.

Πᾶψε ! Τὸ κριμα του εἶνε βαρὺ τὸ ξέρεις. Ὅλα σκεπαστήκανε . . . τὸ δικαστὴ τὸν γλύτωσες . . . μά . . . νά ! δικάζει κι' ὁ Θεός, ἀπὸ ψηλά ! Βλέπεις πὺς τὸ πληρώνεις . . . Μονάχα πού

πληρώνει καὶ τὸ σπίτι, γιατί ὅλοι τὸ λένε πὺς θάμαστε ἀλλοιῶς, ἂν ζοῦσε, μὲ τὴν ἀξιοσύνη, τὴν τιμὴ καὶ μὲ τὴ φρονημάδα ποῦχε [σ' ἀπελπισία, σκεπάζοντας τὸ πρόσωπό του]. Καὶ τώρα ! τώρα ! [Μὲ λυγμούς]. Ἄτιμοι ! φτωχοὶ ! ζητιᾶνοι ! νάι . . . ζητιᾶνοι ! . . . [πέφτει, κλαίγοντας, στὸ τραπέζι].

[Μικρὴ παύση].

ΑΝΘΟΥΛΑ, πού μένει ἐκστατική, ὡς ἐκείνη τὴ στιγμή, τὸν πλησιάζει δειλά. Τοῦ χαδεύει ἀπαλὰ τὰ μαλλιά. Μὲ ὕφος παιδιάτικο.

Κλαῖς ; Κλαῖς ἀδερφοῦλη μου καλέ ; Μὴν κλαῖς ! [κλαψάρικα] Μὴν κλαῖς γιατί θὰ κλαίω κι' ἐγὼ ! τ' ἀκοῦς ; Μὴν κλαῖς κι' ὅπου κι' ἂν εἶνε θάρρει . . . ἔρχεται ! Θὰ πᾶμε μακρυνά . . . μπορεῖς νὰ περπατήσεις μακρυνά ; [ἄξαφνα μὲ χαρὰ] Νά . . . προστὰ ὁ καλός μου . . . καβαλάρης ! κλεῖσε τὰ μάτια σου ! ἀστράφτουν τὰ χρυσᾶ ! [τὰ κλείνει καὶ τ' ἀνοίγει, αὐτῇ] Φτάσαμε, νά ! Κύτταξε . . . κύτταξε παλάτι ! Ἄνέβα . . . ἀνέβα τὴ μαρμαρένια σκάλα ! Βλέπεις ἕνα γῦρο ἔδω ἀπόψηλά ; βλέπεις στεργιές καὶ θάλασσες ; Ὅλες δικές μας ! Βλέπεις ; Γιατί κλαῖς ; αὔριο θάμαι μιὰ βασιλοπούλα ! Νάτηνε ! νὰ κι' ἡ ἐκκλησιά . . . ὁ κουμπὲς στέκεται στὸν ἀγέρα ! βλέπεις ; Ἐκεῖ θὰ γίνεῖ ὁ γάμος ! Ἄφησε τὴ λειτουργιὰ στὴ μέση . . . χρόνια μᾶς περιμένει ὁ παπᾶς γιὰ νὰν τὴν τελειώσει ! . . . Μὴν κλαῖς, γιατί εἶμαι νύφη καὶ δὲν κάνε ! . . . [μνέσκει ἐκστατική].

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ὀρθιος, λυπητερά.

Ἐσὺ ἀπόμεινες μονάχη ! ἄχ . . . [πηγαίνοντας πρὸς τὴν κάμαρὴ του]. Μιὰ εἶνε καθαρὴ κι' ἀμόλευτη . . . κι' αὐτὴ μιὰ παλαβὴ ! . . . [βγαίνει]

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, πρὸς τὴν Ἀνθούλα, παρακαλετά.

Τράβηξέ με λίγο . . . ἐκεῖ πειὸ μπρὸς . . . νάχεις τὴν εὐκή μου ! . . .

ΑΝΘΟΥΛΑ, ύπακούει, σπρόγγυοντάς την  
πειὸ μπρός.

Τί ἔχει ; τί ἔχει αὐτὸς ποῦ κλαίει ; τί τότε μέλλει αὐτόνε; νά  
με νοιάζει ἐμένα... ἐμένα νά με νοιάζει... ἄχ ! πὼς ἤθελα... πὼς  
ἤθελα νά μή σε εἶχα τίποτα γιαγιά ! [τὴν ἀφήνει· πάει στὸν κα-  
θρέφτη καὶ κυττάζεται· ὕστερα, κάποτε, κάθεται σὰ σκεπτική]

[Μικρὴ παύση]

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΟΙ ΑΠΑΝΩ καὶ Η ΞΕΝΟΥΛΑ

ΞΕΝΟΥΛΑ, βλέποντας τὴν πεθερά  
της, καθὼς μπαίνει ἀπο τὴν κεντρικὴ θύρα. Τὴν πλησιάζει. Χα-  
μηλά.

Ἡρθε; . . . ποῦ εἴσουνα . . . νά ἰδεῖς ; Καλύτερα ποῦ ἔλει-  
πες . . . καλύτερα !

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, ξαφνισμένη

Τί ἔτρεξε ; τί εἶνε ;

ΞΕΝΟΥΛΑ, χαμηλότερα

Ὅλα τὰ ξέρει . . . ὅλα ! Κῶ εἶνε μέσα ! . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, χαρακτηριστικὴ μα-  
τιά. Χαμηλά.

Ὅλα ; . . . Ὅλα ;

ΞΕΝΟΥΛΑ, τὸ ἴδιο.

Ὅλα ! Τὴν ἐπίασε σκαστή !

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, τρομαγμένη.

Ἄλλοίμονο ! . . . Γι' αὐτὸ εἶτανε πρὶν φαρμάκι μοναχό ! καὶ  
τόρα ; τόρα ;

ΞΕΝΟΥΛΑ

Ὁ Θεὸς νά βάλει τὸ χεράκι του ! . . . ἐκεῖνος νά μας λυ-  
πηθεῖ ! . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, θλιβερὸ κίνημα τῆς  
κεφαλῆς.

Τί ἔχουν νά ἰδοῦν τὰ μάτια μου... ἀλλοίμονό μου ! [ἀναστενά-  
ζοντας] ἄχ . . . κατὰ μάνα κατὰ κύρη ! . . . Νά ! νά ὅ,τι σοῦλεγα  
γιὰ τὰ παιδιὰ σου !

ΞΕΝΟΥΛΑ, εἰρωνικά

Καὶ δὲν κυττάξεις τὰ δικὰ σου ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, θλιβερά.

Καλά . . . ἐκεῖνα. Ποῦ νὰν τ' ἀναθρέψουμε, ποῦ τρέχαμε,  
ἀπάνου—κάτου, σ' ἓναν καθημερινὸ χρονῶνε πόλεμο καὶ δίκες; ...  
ποιὸς εἶχε τότε τὸ μυαλό ; Ἡ τὸ ξεχάσατε, τάχα, πὼς ἐφτύσαμε  
μαῦρο αἷμα . . . μαῦρο αἷμα ναί . . . ὡς ποῦ νά χτίσουμε τὸ δό-  
λιο σπίτι . . . ὡς ποῦ νά βάλουμε τὸ κεφάλι μας σὲ μιὰ σκεπὴ  
ἀπὸ κάτου ; πὼς νά ἀναθρέψουμε ; ποῦ νὰν τοὺς μάθουμε τὰ  
γράμματα ; καθέννας ἄκουσε τὰ φυσικά του . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ, πεισιωμένη.

Χαρᾶς τὰ φυσικά ! Ἡ λέω ψέμματα ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Δὲν ξέρω . . . [χαμηλά] Κι' ἐκεῖνη ; ποῦ εἶνε τώρα ἡ Καλιό-  
πη ποῦ κακὸ χρόνο νᾶχει ;

ΞΕΝΟΥΛΑ

Κοιμᾶται τὸ κακόμοιρο ! . . .

ΣΚΗΝΗ Γ΄.

ΟΙ ΑΠΑΝΩ καὶ ὁ ΜΑΡΚΟΣ

ΜΑΡΚΟΣ, βγαίνοντας ἀπὸ τὴν κάμαρὴ  
στὴ Λευτερίτσα.

Σοῦ τὰ εἶπε ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Ναί , . . Ποῦ νά μὴν ἔσωνα ν' ἀκούσω· τᾶμαθε ὅλα λέει . . .

ΜΑΡΚΟΣ, ειρωνικά.

Πφ! Σοῦ χαλάσανε τ'αὐτιά καὶ σένα! πάει τώρα ἡ . . . δια-  
γωή!

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, αὐστηρά.

Γιὰ νὰ σου 'πῶ! . . .

ΜΑΡΚΟΣ, θυμωμένος

Πᾶψε, μητέρα! . . . Κανείς δὲν εἶν' ἐδῶ πὺν νὰ μη φταίει!  
Καὶ ὁ Θεὸς κι' ἡ τύχη κι' ἐγὼ κι' ἐκεῖνος, ἀκόμα κ' ἐκείνη ἡ μι-  
κρή . . . [δείχνει τὴν Ἀνθοῦλα] Ἐσύ . . . ἐσύ . . . δὲν τότε πέ-  
θανες πρὶν τῆς ὥρας του; τὸν πατέρα λέω . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, ειρωνικά

Τὸν ἤθελες γιὰ νὰ σου κοπανᾶει τὶς παληκαριές του καὶ τὶς  
φαντασίες!

ΜΑΡΚΟΣ, λυπητερά.

Ἐσύ . . . ἐσύ τὸν ἀποτρέλλανες! ὕστερα κι' ἐμένα . . . γιατί  
δὲν εἶνε σήμερα! εἶνε χρόνια πὺν περπατᾶνε οἱ ἀδικίες, σωρὸ  
οἱ ἀδικίες, μὲς τὸ σπίτι! [συγκινημένος] ἐμένα ναί . . . πὺν μ'  
εἶχες πάντα παραπεταμένο . . . ναί . . . κι' ἐγὼ τὰ βλέπω τώρα  
μέσα δῶ . . . καὶ δὲ μπορῶ οὔτε τὸ στόμα μου ν' ἀνοίξω [σιγο-  
κλαίγοντας] Μοῦ τῶχεις κλειδωμένο χρόνια τώρα . . . ἐσύ κι' ἐ-  
κεῖνος! . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ, λυπητερά.

Ἀφῆστε τὰ παληά . . . τί τ' ὄφελος; Κυττάτε τὶς καινούρ-  
γιες συφορές, ὅποῦ μᾶς ἔρχονται! . . .

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Οἱ ΑΓΑΝΩ καὶ ὁ ΜΑΝΩΛΗΣ

ΜΑΝΩΛΗΣ, μπαίνει τρεκλίζοντας. Τραυ-

λιστά, μὲ θυμό.

Φτοῦ! πὺν νὰ πάρει ὁ διάολος! Ξεπεταλώθηκα νὰ τρέχω . . .  
μὴν τὴν εὔρω καὶ διορθώσω . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ, πέρνοντάς τον γλήγορα, πα-  
ράμερα. Τοῦ βουλώνει τὸ στόμα.

Σοσσι! [τοῦ κάνει νόημα νὰ μιλάει χαμηλά]. Ἦρθε . . . [χα-  
μηλά] εἶνε μέσα καὶ κοιμᾶται μεθυσμένη . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, πάντα χαμηλά τραυλίζοντας.

Μεθυσμένη; μεθυσμένη; ὁ πατέρας της ὀλόφτυστος, πὺν νὰ  
μὴ βασκαθῆ! . . . Τὴν εἶδε . . . τὴν εἶδε τὸ ἀγρίμι . . . αἶ;

ΞΕΝΟΥΛΑ, χαμηλά.

Ναί, ναί . . . τὰ ξέρει ὅλα. Τὸ ξέρει πὺν . . . [χαρακτηριστικὴ  
χειρονομία].

ΜΑΝΩΛΗΣ, σ' ἄξαφνη εὐθυμία. Κάνει  
τράκες μὲ τὸ μεσαῖο δάχτυλο καὶ τὸν ἀντίχειρα. Σιγανοχορεῖ-  
οντας.

Φασκὲ-φασκέλωσέ τα! [τραγουδιστά]. Καὶ λιβὰ-λιβάνιζέτα! . . .  
[ἄξαφνο θυμὸ φωνὴ πνιγμένη]. Ἐκείνη . . . ἐκείνη τοῦ εἶπε, βέ-  
βαια . . . Φοβήθηκε μὴν τύχει καὶ φυτρώσει στὴν κοιλιὰ της τὸ  
μυστικό! Ἔτσι μοῦρχεται νὰ πάω νὰν τὴν καρφώσω! . . . [δυνατὰ  
γιὰ ν' ἀκούγεται] Ψοφολογᾶει. αἶ; Καλὸ . . . αὔριο τὰ κουβεντιᾶ-  
ζουμαι αὔριο . . . Νὰ μάθει ν' ἀραδιάζει ψέματα! . . . ὅσο γιὰ  
τὴ μούρη σου . . . Βάλε τραπέζι! . . . Ξεκουμπή σου! Τὸ σκουληκι  
χορεύει βάλς μὲς τ' ἄντερά μου! . . . [ὁ Μάρκος καὶ ἡ Λευτερίτσα,  
πὺν κουβεντιάζαν σιγά, τὴ στιγμή πὺν ὁ Μανώλης φοβερίζει γιὰ  
τὴν κόρη του, κουνᾶνε τὰ κεφάλια, περιπαιχτικά. Ἡ Ξενοῦλα  
πάει νὰ φέρει τὰ χρειζόμενα γιὰ τὸ τραπέζι ὁ Μανώλης κά-  
θεται].

[Μικρὴ παύση]

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, περιπαιχτικά.

Τί ἀπόκαμες, Μανώλη, μὲ τοὺς τόκους; τί ἀπόκαμες;

ΜΑΝΩΛΗΣ, ξυλινώντας.

Τόκους; Τόκους; Τί τόκους πού νά πάρει ὁ διάλογος; ἔχω νὰ πάρω τόκους, ἀπὸ πουθενά; . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Χαχαχά! ὄχι νὰ δώσεις . . . τ' ἀλησμόνησες; τὸ γιατρικὸ δουλεύει βλέπω, μὴ χαρά! . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἠλίθια· τραυλίζοντας.

Δουλεύει . . . ναί καὶ τί γελᾷς; βλέπεις κινένα μεθυσμένο;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Ὅχι μᾶλ'.. γελᾶω γιὰ τὸ γιατρικὸ . . . πὼς θὰ πλερώσεις; —πές μου ἂν θυμᾶσαι—βρῆκες πουθενά ;

ΜΑΝΩΛΗΣ. πάντα τραυλίζοντας

Ὅχι ὄχι· λεφτά... σκέδια βρῆκα· κᾶτι σκέδια γιὰ δανεικά.. ὡς αὔριο τὸ βράδυ . . . ναί, ἀλλοιῶς μαζεῦτε τὸ μαγαζία σας.. κι' οὔτε εἶχε ὁ Γιάννης γάϊδαρο οὔτ' ἔχασε ! . . .

ΜΑΡΚΟΣ, δειλὰ κάπως,

Σκέδια; δανεικά; πάλι δανεικά; Ἄλλο δὲ μιᾶς παρὰ γιὰ δανεικά . . . [πρὸς τὴ Λευτερίτσα] Μητέρα . . . μὴν ἐγύρευε καὶ τῆς μομῆς, τὴν ὥρα πού τὸν τράβαγε ἀπ' τὴν κοιλιὰ σου ; . . .

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Χάχαχά! Δὲν ἄκουσα . . . μπορεῖ!

ΜΑΝΩΛΗΣ, θυμωμένος.

Σκασμός . . . χαμάλη! τὸν ἔξυπνο μοῦ κάνεις; Γιὰ ἔλα στὴ φουροτοῦνα τώρα νά σε ἰδῶ! . . . Γιὰ ἔλα μέσα δῶ . . . [δείχνει τὸ κεφάλι του] πού μου γυρίζουνε . . .

ΜΑΡΚΟΣ, μουρμουριστά.

Τὰ σπύρτα τῶν κρασιῶν . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἄγρια.

Σκασμός! σκασμός!

[Μικρὴ παύση]

[Ἡ Ξενοῦλα στρώνει τὸ τραπέζι. Βάνει πιάτα καὶ ποτήρια].

ΜΑΡΚΟΣ, κάθεται κοντὰ στὸ τραπέζι.  
Στὴν Ξενοῦλα καθῶς φεύγει.

Πεινάω . . . φέρτο γλήγορο! . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, στὴν Ξενοῦλα πού κοντοστάθηκε.

Ἔφερε τὸ κρασί;

ΞΕΝΟΥΛΑ.

Ναί . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ.

Φέρτο, κουνήσου!

ΞΕΝΟΥΛΑ, γυρίζοντας μὲ τὸ κρασί καὶ τὴν πιατέλα τοῦ φαγητοῦ, μοιράζει στὰ πιάτα.

Κοπιᾶστε!

[κάθονται ὅλοι στὶς θέσεις τους, γύρω στὸ τραπέζι]

ΑΝΘΟΥΛΑ, παιδιάτικα.

Τελευταῖο βράδυ . . . τελευταῖο βράδυ πού τρώω κοντὰ σας!

ΜΑΝΩΛΗΣ.

Γιατί; γιὰ πές . . . θέλω νὰ γελᾶσω!

ΑΝΘΟΥΛΑ.

Ναί . . . ναί· ὅλοι μὲ μαλώνουνε! Δὲ θᾶμαι αὔριο τὸ βράδυ ἐδῶ, δὲ θᾶμαι! θὰ πάω στὸ παλάτι μου! . . . Μαλαματένια τὰ πειρούνια . . . καὶ τὰ πιάτα . . . ναί, καὶ τὰ πιάτα . . . θὰ με περιμένουνε! . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ.

Νά σου φορέσουνε τὴ . . . ζουρλομαντύα! . . . πᾶψε! . . .

ΑΝΘΟΥΛΑ, παιδιάτικα.

Δὲ σ' ἀγαπῶ, πατέρα! . . . νά, δὲ σ' ἀγαπῶ! . . .

[Ἀρχίζουν νὰ τρῶνε—ὁ Μάρκος κάνει τὸ στρωρό του—ὁ Μανώλης πίνει τὸ περισσότερο παρὰ πὸν τρώει].

ΞΕΝΟΥΛΑ, Στὴ Λευτερίτσα.

Δὲ θὰ φᾶς ἐσύ . . . λιγάκι ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ.

Ὅχι ὄχι ἤπια γάλα . . . ἀπὸ νορῖς.

ΜΑΡΚΟΣ.

Ναί . . . ἤπια λιγάκι γάλα . . . τί νὰ φάει ;

ΜΑΝΩΛΗΣ.

Μπεμπέκα μου ! Σοῦπεσε κεῖνο τὸ δοντάκι, τέλος πάντων ;

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ, λυπητερά.

Ναί . . . χτὲς τὸ βράδυ. κι' εἴτανε τὸ στερνό μου !

ΜΑΝΩΛΗΣ.

Καρτέρα νὰ φυτρώσουνε τὰ νέα . . . Μὰ τὸ ζώποιοι τοῦ σταυροῦ σοῦ λέω θὰ σου φυτρώσουνε καινούργια . . . Λὲς πὼς σὲ κοροϊδεύω ; Μιὰ φορὰ θάψανε μιὰ γρηά, μὲ δίχως ἓνα δόντι . . . καὶ σὰν τήνε ξεθάψανε τὰ εἶχε ὅλα ! χαχαχά ! Κύττα μὴν τύχει καὶ τὰ κακαρώσεις τὸ χειμῶνα . . . γιὰ νὰ κάνεις δόντια ! Καλύτερα νὰ πίνεις τὸ γαλατάκι σου . . . κεῖ δὲ παρὰ νὰν τᾶχεις καὶ τὰ τριανταδυὸ καὶ νὰ μασᾶνε χώματα ! Θέλει καὶ ῥώτημα ; [σηκώνει τὸ ποτήρι] τὸ πίνω στὴν ὑγείᾳ σου . . . ἀρχόντισσα μητέρα καὶ . . . ἄς πεθάνει ὁ χάρος ! . . . [πίνει].

ΞΕΝΟΥΛΑ, γνέφοντας τὴν κάμαρη τοῦ Ἐναστάση.

Μανώλη . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἄγρια.

Τί ; Δὲν εἶμαι νοικοκύρης μὲς τὸ σπίτι μου ; Χρωστάω ; θὰ πλερώσω ! ὅποιος τ' ἀρέσει κι' ὅποιος . . . σκασμός ! τ' ἀκοῦς ; σκασμός ! . . .

ΑΝΘΟΥΛΑ.

Μητέρα . . . ὁ Ἐναστάσης δὲ θὰ φάει ;

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἄγρια ματιά.

Σκάσε ! . . . σκάσε, πὸν νὰ πάρει ὁ διάολος ! . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ, τσιμπάει τὴν Ἄνθουλα στὸ μπράτσο.

Νά ! . . .

ΑΝΘΟΥΛΑ, μορφασμὸ πόνου.

Ἄχ ! ἄχ ! . . .

[Μικρὴ παύση].

ΜΑΡΚΟΣ, ἀποτραβιέται καὶ σκουπίζεται. Κάνει τὸ σταυρό του.

Δόξα σοι ὁ Θεός ! . . . [ἀνάβει τσιγάρο. Ὑστερα ἔπο κάποιον στοχασμό :] Μανώλη . . . Θέλω νὰ σοῦ πῶ . . . δίχως νὰ με βρῖσεις ! . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, τραυλίζοντας πάντα.

Ὅχι . . . θὰ σε βρῖσω ! τί θέλεις νὰ μου πεῖς, σαλιάρη ; Χορεύουνε καβούρια μέσα μου ! καταλαβαίνεις ; ἔχω τὰ καβούρια μου ! . . . τί θέλεις νὰ μου πεῖς ;

ΜΑΡΚΟΣ, δειλὰ καὶ λυπητερά.

Ἄφοῦ δὲ θέλεις . . . τίποτα ! Δαγκώνουν τὰ καβούρια σου . . . τόσα χρόνια μοῦ τὸ μάθανε καλά ! . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, πίνει.

Αὐτὸ τ' ἀμπέλι . . . αὐτὸ τὸ κρασί θὰν τῶχει πατημένο . . . ἔτσι κανένα κοριτσάκι ἀφίλητο στὴν Κούλουρη . . . [ἄξαφνα πρὸς τὸ Μάρκο]. Τί θέλεις νὰ μου πεῖς ; Ἐγὼ . . . ἐγὼ θέλω νὰ τραγουδήσω ! [δυνατὰ] θέλω νὰ τραγουδήσω ! Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ τραγουδήσω ; χαχαχά ! . . . Ἐχουνε νὰ ποῦνε, κᾶτι μωρά . . . τώρα κοντά ! . . . [κυττάει πρὸς τὴν κάμαρη τοῦ Ἐναστάση]. Θέλω νὰ τραγουδήσω ! τὸ καταλαβαίνεις ; [τραγουδάει σὰν μὲ ψεύτικη ὄρεξη].

*Καλῶς τινε τὸ Μάη τὸ χρύσο-Μάη,  
Μὲ τ' ἀνθη στολισμένος ἤρθες πάλι !*

ΞΕΝΟΥΛΑ, χαμηλά.

Μανώλη . . . Μανώλη . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἄγριος.

Τί; Δέν το λέω καλά; περίμενε νά καταβρέξω τή φωνή μου [πίνει. Ξαναρχίζει].

*Κορίτσια περπατᾶνε ταῖρι-ταῖρι  
Μέ λούλουδα πρωτομαγιᾶς στό χέρι...*

ΞΕΝΟΥΛΑ, μέ ἀγωνία, κυττάζοντας πρὸς τὴν κάμαρη τοῦ Ἀναστάση.

Μανώλη, γιὰ τὸ Θεό...

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἄγριος.

Τί; τί εἶνε; τί ἔπαθες; Παραμονή πρωτομαγιᾶς δὲν εἶνε;... τί θές;... Νὰ ψάλω τὸ χερουβικό ἢ τὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία; [πέρνει τὸ ποτήρι του, "Ορθιος"]. Ἔρθε κι' ἡ ἀράδα μου! Στὴν ὑγεία τοῦ ἑαυτοῦ μου... ποῦ εἶμαι παληκαρᾶς καὶ ἄξιος καὶ ὅποιος...

[Ὁ Ἀναστάσης φαίνεται ἄξαφνα στὴ θύρα τῆς κάμαράς του. Χλωμός. Τὰ χέρια σταυρωμένα. Μόλις τὸν βλέπει ὁ Μανώλης μαρμαρώνεται. Τὸ ποτήρι πέφτει ἀπὸ τὰ χέρια του καὶ σπάει στό πάτωμα. Ὑστερα μέ βία ὁ ἴδιος ξεκαρφώνει τὸ τριαντάφυλλο ἀπὸ τὴν κουμπότυπά του καὶ τὸ τρίβει μὲς τὰ δάχτυλά του. Οἱ ἄλλοι μένουν βουβοὶ ἔτσι, λίγες στιγμές].

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

Οἱ ΑΠΑΝΩ καὶ Ὁ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, αὐστηρά.

Θέλω νὰ σοῦ πῶ...

ΜΑΝΩΛΗΣ.

Τώρα;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, διαταχτικά.

Ναί... Τώρα... οἱ δύο μας...

ΞΕΝΟΥΛΑ, πλησιάζοντάς τον.

Παιδάκι μου, αὐτό...

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, μαλακά.

Πήγαινε νὰ κοιμηθεῖς...

ΞΕΝΟΥΛΑ, φεύγοντας.

Καλά... μὴν τύχει καὶ τὸ μετανουώσεις!... [βγαίνει ἀπὸ τὴν πρώτη θύρα δεξιά].

ΛΕΥΤΕΡΙΤΣΑ

Ἔλα νὰ με πείρεις... νὰ με γδύσεις... θά σου πῶ κι' ἕνα παραμῦθι!

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, βλέμμα χαρακτηριστικό χαμηλά.

Στρίγκλα!...

ΑΝΘΟΥΛΑ, σπρώχοντάς την.

Θέλω νὰ κρατήσῃ μισὴ ὥρα... μία ἢ καὶ δύο... ἂν θέλεις! [βγαίνουν ἀπὸ τὴν ἴδια θύρα δεξιά].

ΜΑΡΚΟΣ, πρὸς τὸν Ἀναστάση.

Ἐμένα... [χασμουριέται] θέλεις νὰ κάτσω ἐγώ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ξερά.

Ἄν θέλεις... θέλω νὰ κάνεις ὅ,τι θέλεις' ὅσα με τώρα ἔκανες ὅ,τ' ἤθελαν οἱ ἄλλοι!

ΜΑΡΚΟΣ, χασμουριέται.

Τότες ἄσε νὰ πέσω!... τὰ πόδια μου εἶνε κομμένα...

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, πικρά.

Κάμε ὅ,τι σ' ἀρέσει... [χαμηλά]. Νὰ θυμηθεῖς ὅμως μιὰ μέρα!...

ΜΑΡΚΟΣ, φεύγοντας.

Πάω νὰ πέσω... πρὶν νὰ μ' ἀρχίσουν τὰ νεφρά μου καὶ... [βγαίνει ἀπὸ τὴ δεύτερη θύρα ἀριστερά].

ΜΑΝΩΛΗΣ, κάθεται.

Ἦθελες νὰ μουλεγες...



ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, βγάζοντας τὸ πιστόλι του  
καὶ ἀφίνοντάς το ἀπάνω στὸν κομῶ.

Ναὶ ἤθελα νὰ σου πῶ . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, βλέποντάς το. Νευρικά.

Χαχαχά! Τώρα ἔχουμε καὶ . . . χαχαχά! Ἔχουμε καὶ . . . τί  
θὲς νὰ πεῖς μ' αὐτό; Θέλεις νὰ με βάλεις στὸ σημάδι;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, αὐστηρά.

Θέλω νὰ σου πῶ πῶς εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ μ' ἀκούσεις!

ΜΑΝΩΛΗΣ, νευρικά.

Χαχαχά! Καί. . . ἤρθες νὰ με φοβερίσεις. . . ἐσύ; ἓνα μωρό;  
ἤρθες νὰ φοβερίσεις τὸν πατέρα σου;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, αὐστηρά.

Πᾶψε! Μὴν πιάνεις τέτοια πράματα στὸ στόμα σου! Τὸ κα-  
μουτσί σου τσούζει . . . ἀκόμα τσούζουνε τὰ μάγουλά μου! . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἄξαφνα μαλακά.

Ἵταν μὲ βρίζεις . . . ὅταν μὲ κάνεις σκύλλο! εἶσαι . . . παιδί  
μου κι' ἔχω χρέος . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, μαλακά, κάνοντας λίγα βή-  
ματα καὶ ξαναγυρίζοντας στὴ θέση του.

ἽΑφησέ τα! Δὲν ἤρθα γιὰ νὰ μοῦ μιλήσεις! ἽἩρθα νὰ μ' ἀ-  
κούσεις . . . [φωνὴ πνιγμένη, μὲ θυμὸ]. Τὰ ξέρω ὅλα . . . μὲ  
καταλαβαίνεις! ἡ μάνα μου καὶ ἡ Καλιόπη . . . ὀλότελα τοῦ δρό-  
μου! ἽἩ Ἀνθούλα παλαβὴ — καὶ εἶσαι ἡ Αἰτία! — ὁ Μάρκος  
ἓνας σκλάβος! . . . ἡ μάνα σου. . . ἡ μάνα σου μιὰ ζητιάνα! . . .  
τὸ σπίτι αὐριο μεθαῦριο πέφτει σὲ ξένα χέρια, τὸ παλαιὸ ἀρ-  
χοντικὸ τῶν τζίτζικαίων! καὶ . . . σύ; ἐσύ . . . μεθοκοπᾶς  
ἀκόμα! Καταλαβαίνεις . . . αἶ; καταλαβαίνεις πὺ ἔχεις κα-  
ταντήσει;

ΜΑΝΩΛΗΣ, συντριμμένος.

Καταλαβαίνω. . . μὰ εἶνε ὅλα τ' ἄδικα δικά μου; ἽἌν θέλεις  
νὰ δικάζεις σὰν πλερωμένος ἔνορκος . . . Ναὶ εἶναι καὶ δικό μου

κάποιο φταίξιμο . . . ἓνα ἐλάχιστο . . . ἓνα φουντοῦκι . . . ἓνα  
καρυῦδι. . . ὄχι παραπάνω! Πῶς τὸ περίλαβα τὸ σπίτι; χρεωμένο!  
χρεωμένο ναί. . . καὶ μὴν ἀκοῦς λόγια παχειά, πὺ ἔλεγε ὁ πα-  
τέρας — τὸ ξέρεις πῶς πέθανε ἀπὸ τὰ λόγια τὰ πολλά . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ξερά.

ἽΟχι . . . τί θὲς νὰ πεῖς;

ΜΑΝΩΛΗΣ, μαλακά πολὺ.

Ναί . . . ἀπὸ τὰ λόγια πέθανε. Στὸ στήθος του εἶχε κάποιαν  
ἀρρώστεια . . . ώΟ γιατρὸς τοῦ εἶπε νὰ μὴ μιλάει γιατί θὰ πεθά-  
νει . . . πὺ νὰ κρατήσῃ τέτοια συμβουλή! . . . καταλαβαίνεις; Πε-  
ρίλαβα τὸ σπίτι χρεωμένο . . . κι' ἤπρεπε νὰν τὸ ξεχρεώσω . . .  
χώρια πὺ εἶχα τὴν κατάρρα του ἂν δέν το μεγαλώσω . . . ἂν δέν  
του δώκω ἀγέρα . . . ὅπως τὸ εἶχε ἀποδυμήσει . . . χώρια τὰ ῥη-  
μάδια τοῦ παληοῦ ἀρχοντικοῦ . . . κεῖ ὄξω, πὺ μου θυμίζανε τὰ  
πατρογονικά μας . . . καὶ ντρεπόμουνα! Μάρτυς μου ὁ Θεός, πῶς  
ἔκανα ὅ,τι μποροῦσα στὴν ἀρχή . . . [σὲ κρᾶσοκατάνυξη]. Κάθε  
φορὰ πὺν σύναξα λεφτὰ ἔπερνα τὸ καπέλο μου κι' ἔφευγα Ἵπὸ τὸ  
σπίτι νὰ πάω νὰν τ' ἀκουμπήσω σὲ καμμιά μπάνκα, δηλαδή . . .  
ὄμως . . . τίνα σου πῶ, μωρὲ παιδί μου . . . ὁ κόσμος εἶνε γεμᾶ-  
τος πειρασμούς . . . ταβέρονες . . . ναί, χαρτιά . . . γυναῖκες . . .  
ἽἘλεγα: πίσω μου σατανᾶ! μὰ 'κεῖνοι μὲ τραβούσανε . . . σὰν τὸ  
μαγνήτη! πάλευα, πάλευα . . . καὶ πάλε μὲ τραβούσανε . . . ὄς  
πὺν δέν ἔμνεσκε πεντάρα! Τότες ἐγύριζα στὸ σπίτι . . . κι' εἶχα  
ντράβαλα μὲ τὴ συνείδησή μου! Μ' ἐμάλωνε καὶ μοῦλεγε . . . «εἶ-  
σαι γιὸς τοῦ Διάπη Τζίτζικα! πρέπει νὰ ξεχρεώσεις! πρέπει νὰ με-  
γαλώσεις τὸ σπίτι! ἔχεις ὄνομα! . . .» Κι' ἐγὼ τῆς ἔλεγα: «Τί θὲς  
νὰ κάνω; Θέλω . . . μὰ δέν μπορῶ! τὸ θέλω τὸ λέω μὲ τὸ στόμα . . .  
ὁ πειρασμὸς εἶνε μεγάλος!» [μικρὴ σιωπὴ] Ἵστερα . . . πῶς νὰ σου  
τὸ πῶ . . . πολλά τὰ χρέη μας καὶ λίγη ἡ δύναμή μας . . . τὸ κα-  
ταλαβαίνεις;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, λυπητερά.

ἽΟ,τι ἐγίνηκε νὰ ξαναγίνει δέν μπορεῖ . . . Δέ σου μιλάω πειὰ  
γιὰ τὰ παληὰ . . . ἐκεῖνα πέρασαν' ἐγίνε ὅ,τι ἐγίνε! τώρα . . . δέν

εἶνε ἄλλο, παρὰ νὰ . . . φύγεις, ν' ἀποτραβηχτεῖς! . . . εἶσαι γέρος κι' ἄρρωστος καὶ δὲ μπορεῖς . . .

ΜΑΝΩΛΗΣ, νευρικά.

Χαχαχί! ἐγέρασα . . . ἐγέρασα ναί, βέβαια! . . . πρέπει νὰ ῥθῆς τοῦ λόγου σου . . . ἢ ὄχι;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἀποφασιστικά.

Ναί . . . ἐγώ! εἶνε καιρὸς ἀκόμα.

ΜΑΝΩΛΗΣ, νευρικά.

Ναί . . . θέλεις νὰ πάρεις τὸ σπίτι ἀπάνω σου! Νὰ σοῦ δίνω καὶ τὸ μεροκάματο . . . στὰ χέρια! Καὶ νᾶρχουμαι κάθε πρωτὶ καὶ . . . νὰ μου δίνεις γιὰ τσιγάρα! Καὶ κάθε Σαββατόβραδο . . . γιὰ τὸ κινοσταράκι! . . . αἶ, χαχαχά! καλὰ θὰ εἶνε! [ἄξαφνο θυμὸ] Ὅχι, ὄχι! καταλαβαίνεις . . . ὄχι! αὐτὸ δὲ γίνεται, αὐτὸ δὲ γίνεται . . . ποτέ! Ἐγώ, ἐγὼ δὲν τὰ κατάφερα μ' ὅλη μου τὴν . . . ἐξυπνάδα, τὴ μπαγαποντιά καὶ θὰν τὰ βγάλεις πέρα ἐσύ; ἐσύ, ποὺ ὄσαμε τὰ χιῆς σοῦ κούμπωνα τὸ παντελονάκι σου; . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, αὐστηρά.

Σήμερα τὸ πρωτὶ ὁ κουτσάφτης, τὸ ντουράκι μου, δάγκωσε τὸ χαλινάρι καὶ μοῦκανε κᾶτι νάζια . . . τοῦ τράβηξα γερὰ τὰ γκέμια κι' ἄρχισε νὰ τρέμει! . . . Μπορεῖς νὰ νοιώσεις τὸ λοιπὸν πὼς ἓνα γέρο . . . καταλαβαίνεις; Ὁ ἀποτραβηχτεῖς! τὸ θέλω!

ΜΑΝΩΛΗΣ, ὄρθιος, ἄγριος.

Ὅχι . . . ὄχι . . . ποτέ!

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἡσυχά.

Σοῦ δίνω διορία νὰν τὸ σκεφτεῖς καλὰ, ὡς αὔριο τὸ πρωτὶ . . . γιὰ νὰν τὸ συνειθίσεις! . . . τ' ἄκουσες; Ἄλλοιῶς . . . ἐγὼ τὸ ξέρω! [βάζει τὸ πιστόλι του στὴν τζέπη] τ' ἄκουσες;

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἄγρια.

Ὅχι, ὄχι! . . .

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἡσυχά βγαίνοντας ἀπὸ τὴν τὴν πρώτη θύρα ἀριστερά.

Θὰν τὸ ἰδοῦμε!

ΜΑΝΩΛΗΣ, ἄγρια.

Ναί . . . Θὰν τὸ ἰδοῦμαι! . . . [κάνεται. Φαίνεται συλλογισμέ-

νος· ἔπειτα τραβάει κάνα δυὸ ποτήρια κρασί. Σηκώνεται κατόπι καὶ κάνει δύο τρεῖς βόλτες στὴν κάμαρη, μὲ τὸ πρόσωπο κατσοφιασμένο. ἀπαίσιο. Ἄξαφνα σταματάει σὰν νὰ του ἤρθε καμμιὰ ἰδέα. Πηγαίνει μορφάζοντας, ἄγριο μορφασμό, πρὸς τὰ παράθυρα καὶ τὰ κλείνει. Κατόπι καὶ τὴ θύρα. Χαμηλώνει τὴ λάμπα. Ἄνοίγει τὸ συρτάρι τοῦ τραπεζιοῦ. Βγάζει ἓνα μαχαῖρι. Τὸ λευτερώνει ἀπὸ τὸ θηκάρι καὶ τὸ κυτιάζει, κᾶμποσα λεπτά ὕστερα σὰ νὰ συλλογίζεται. Σὲ λίγο προχωρεῖ μὲ τις μύτες τῶν ποδιῶν πρὸς τὴν κάμαρη τοῦ Ἀναστάση. Στέκει στὴν πόρτα ἀναποφασιστος. Σὲ λίγο μπαίνει μὲ μιᾶς. Ἀκούγεται ἄξαφνα φωνὴ βραχνή καὶ ἄγρια σὰν ζόφου, ποὺ τοῦ κόβουν τὸ λαιμό, χτύποι καὶ πατήματα].

ΞΕΝΟΥΛΑ, προβάλοντας τρομαγμένη.

Τί εἶνε; τί τρέχει, ἀλλοίμονο; Τί συφορὰ καινούργια; [Ἡ Ἀνθούλα τὴν ἀκολουθεῖ ἄφωνη τρομαγμένη καὶ σαστισμένη]

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, προβάλοντας στὴ θύρα τῆς κάμαράς του καὶ φράζοντάς τιν.

Γίποτα! μὴν ξερω ἴζει! Ἡρθε μὲ τὸ μαχαῖρι τοῦ ξεγυμνωμένο νὰ μὲ σφάζει!

ΞΕΝΟΥΛΑ, μὲ τρομάρα καὶ φρίκη.

Καὶ τὸν ἔσφαξες ἐσύ;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, κατεβάζει τὸ κεφάλι.

ΞΕΝΟΥΛΑ, μὲ ὑπόκοφες κραυγές.

Τὸν πατέρα σου; ἔσφαξες τὸν πατέρα σου;

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἔξω φρενῶν.

Πόρνη! Πόρνη καὶ . . . ποιὸν ἀπ' ὄλους; Ποιὸς εἶνε ὁ πατέρας μου . . . ποιός; πὲς μου ποιὸς εἶνε ὁ πατέρας μου;

ΞΕΝΟΥΛΑ, συντριμμένη,

Ὅχι! ὄχι! ὅτι, ὅτι κι' ἂν σοῦπανε γι' αὐτὸ . . . μὴν τὸ πιστέψεις! ὄχι!

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, τὸ ἴδιο

Πᾶψε! Πρὶν τᾶκούγα: ὁ μοῦλος! . . . ὁ μοῦλος! νὰ ὁ μοῦλος! τᾶκούγα πίσω μου καὶ δὲν τὸ καταλάβαινα! Ἀργότερα μοῦ τᾶλεγε ἡ καρδιά μου. . . Καὶ σήμερα, σήμερα τὸ πρωτὶ ποὺ μοῖ δωσε τὴν κιμουτσά στὸ πρόσωπο τὸ αἷμα μου μαζεύτηκε κι' ἔβραζε μὲς στὸ στήθος μου . . . κι' ἔτσι, μέσα σι' αὐτιά μου.

ὕστερα, καὶ στὸ κεφάλι, σὰ νὰ καμπάνιζε καὶ σὰ νὰ φώναζε πὼς εἶνε ξένο . . . Πὼς δὲν εἶνε ἀπ' τὸ δικό του ! . . . Σώπα !  
 "Ὅλα τὰ ξέρω ! ὅλα ! . . .

ΞΕΝΟΥΛΑ, πιάνοντας τὸ πρόσωπό της.

"Ἀλλοίμονό μου ! σφάξε με καὶ μένα, τὴν ἁμαρτωλή ! πρὶν νὰν τὸ κάμεις, ὅμως, ἄκουσε πὼς μᾶφηγε μονάχη, νύχτες χωρὶς τελειωμό ! . . . [κλαίει].

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, ἄξαφνα πρόσωπο φωτισμένο, σὰν ἀπὸ χαρὰ.

Δὲν εἶνε ψέματα . . . δὲν εἶνε ψέματα λοιπόν ! τὸ λὲς καὶ οὐ ; Δὲν εἶμαι γυιός του ! Δὲν ἔχω τίποτα νὰ κάνω μέσα στὸ σπίτι σας πὺ σάπισε ! εἶμαι ἓνας ξένος ! . . . πρώτη φορὰ θ' ἀκούσεις, ναί, πὼς ἓνας μοῦλος ἔμαθε πὼς εἶνε μοῦλος, χωρὶς νὰ νοιώσει λύπη στὴν καρδιά ! . . . Ναί . . . τώρα μπορῶ νὰ πίνω τὸν ἀγέρα, χωρὶς νὰ πνίγωμαι σὰν νᾶτανε γεομᾶτος ἀπὸ καπνοὺς καὶ θειᾶφι ! . . . [μ' ἄξαφνη ἔξαψη] Γκρεμίστε το, βάλτε φωτιά καὶ κάψ' τε τὸ ξακουσμένο ἀρχοντικό σας ! πᾶω . . . νὰ γίνω ἄνθρωπος κι' ἄς εἶναι ὅπου ψένει ὁ ἥλιος τὸ ψωμί [ἀφήνοντας ἐλεύθερη τὴ θύρα] ἔλα . . . ἔλα νὰ σαβανώσεις τὸν ἄντρα σου ! . . . [βγαίνει ἀπὸ τὴν κεντρικὴ θύρα, γρήγορα].

ΞΕΝΟΥΛΑ, σαστισμένη· κάνει νὰ τρέξει κατόπι του.

Παιδάκι μου ! . . . [τρέχοντας πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀντρός της]. "Ἄχ, ἀλλοίμονό μου τί θὰ γίνω ; [βγαίνει ἀπὸ τὴν πρώτη θύρα ἀριστερά, μὲ κλάματα].

ΑΝΘΟΥΛΑ, μὲ φρένη, κυττάζοντας κατὰ τὴν κάμαρη ποῦ μπήκε ἡ μάνα της.

"Ἄχ . . . μονάχη ! . . . Κάτι γίνεται κεῖ μέσα ! Μ' ἄφησαν μονάχη ! πὼς φοβᾶμαι ! . . . [μένει μὲ μάτια ὀρθάνοιχτα, καὶ μὲ τὰ χέρια μαζεμένα].

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

---

Ο ΓΥΙΟΣ ΤΟΥ ΙΣΚΙΟΥ  
ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΠΟΥΚΑΜΙΣΟ  
ΤΟ ΑΣΠΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΥΡΟ  
ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ΜΙΑ ΖΩΗ

} ΔΡΑΜΑΤΑ

ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ από τον πόλεμον τοῦ 1912—1913

ΑΠΟ ΤΑ ΤΑΞΕΙΔΙΑ ΜΟΥ, ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Ἰταλία καὶ τὴ  
Βαλκανική.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΧΜ. 8